

การวิเคราะห์โครงสร้างประโยคการสนทนาและหน่วยความหมายของวัจนกรรมขอร้อง ในสถานการณ์การขอยืมเงิน : การศึกษาเปรียบเทียบระหว่างชาวญี่ปุ่น ชาวไทย และผู้เรียนภาษาญี่ปุ่นชาวไทย

บทคัดย่อ

การขอร้องเป็นวัจนกรรมคุกคามหน้าเชิงลบ ซึ่งอาจทำให้เกิดความเข้าใจผิดในการสื่อสารต่างวัฒนธรรม งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์เปรียบเทียบโครงสร้างประโยคการสนทนาและหน่วยความหมายของวัจนกรรมขอร้อง ดำเนินการเก็บข้อมูลจากคลังข้อมูลภาษาโดยมีกลุ่มเป้าหมาย คือ ชาวญี่ปุ่น (JJ) ชาวไทย (TT) และผู้เรียนภาษาญี่ปุ่นชาวไทย (TJL) กลุ่มละ 20 คู่ ผลการศึกษาพบว่า (1) โครงสร้างประโยคการสนทนาส่วนที่จำเป็นมี 3 ส่วนคือ <ส่วนเปิดบทสนทนา><ส่วนขอร้อง><ส่วนปิดบทสนทนา> (2) ใน<ส่วนเปิดบทสนทนา> กลุ่ม JJ ใช้หน่วยความหมาย [ขอโทษ] ส่วนกลุ่ม TT และ TJL ใช้หน่วยความหมาย [ทักทาย] ในความถี่สูง การเรียงลำดับหน่วยความหมายของกลุ่ม JJ และ TJL เริ่มจาก [เรียกขาน] ส่วนกลุ่ม TT จะเริ่มจาก [เรียกขาน] หรือ [ทักทาย] แล้วต่อท้ายด้วยหน่วยความหมายอื่น (3) ใน<ส่วนขอร้อง>กลุ่ม JJ มีแนวโน้มสูงที่จะใช้หน่วยความหมาย [ขอร้องอีกครั้ง] และ [ยื่นเงื่อนไข] ซึ่งเป็นลักษณะการใช้ที่ปรากฏความถี่น้อยในกลุ่ม TT และ TJL เมื่อวิเคราะห์รูปแบบการเรียงลำดับหน่วยความหมาย พบว่ากลุ่ม JJ มีรูปแบบการเรียงที่ซับซ้อนและมีความหลากหลาย ตรงข้ามกับกลุ่ม TT และ TJL ที่มีรูปแบบการเรียงลำดับที่ไม่ซับซ้อนและมีจำนวนรูปแบบน้อยกว่า (4) ใน<ส่วนปิดบทสนทนา> กลุ่ม JJ ใช้หน่วยความหมาย [ขอโทษ] [กระชับความสัมพันธ์] [สัญญา] [ทักทาย] มากกว่ากลุ่ม TT และ TJL อย่างเห็นได้ชัด การเรียงลำดับหน่วยความหมายของกลุ่ม JJ เริ่มจาก [ขอบคุณ] แล้วต่อท้ายด้วยหน่วยความหมายอื่น ส่วนกลุ่ม TT และ TJL ปรากฏเฉพาะหน่วยความหมาย [ขอบคุณ] เท่านั้น ผลการศึกษาค้นนี้แสดงให้เห็นถึงลักษณะการใช้วัจนกรรมของชาวญี่ปุ่น ชาวไทย และอันตรภาษาของผู้เรียนภาษาญี่ปุ่นชาวไทย ซึ่งสามารถนำไปประยุกต์ใช้กับการเรียนการสอนภาษาญี่ปุ่น

คำ

สำคัญ

โครงสร้างประโยคการสนทนา หน่วยความหมาย การขอร้อง วัจนปฏิบัติศาสตร์

An Analysis of Sequence Organizations and Semantic Formulas in the Speech Act of Requests, Focusing on Situations of Borrowing Money: A Comparative Study of Japanese, Thai, and Thai Learners of Japanese

Abstract

Requests are a type of face-threatening act that can potentially lead to misunderstandings in cross-cultural communication. This study aims to comparatively analyze the sequence organizations and semantic formulas of request speech acts. Data were collected from a language corpus, with target groups including Japanese (JJ), Thai (TT), and Thai learners of Japanese (TJL), with 20 pairs in each group. The study found the following. (1) The main sequence organizations consist of three parts: <Opening>, <Request>, and <Closing>. (2) In the <Opening>, the semantic formula [Apology] was frequently used by the JJ group, while the TT and TJL groups predominantly used the semantic formula [Greeting]. The sequence of semantic formulas began with [Vocative] in the JJ group, and [Greeting] in the TT and TJL groups. (3) In the <Request>, the JJ group tended to use [Re-requests] and [Offering Conditions] more frequently, in contrast to their less frequent use in the TT and TJL groups. When analyzing the sequences of semantic formulas, it was found that JJ group had more complex and diverse patterns, whereas the TT and TJL groups had less complex sequence of semantic formulas. (4) In the <Closing>, JJ group used the semantic formulas [Apology], [Strengthening Relationships], and [Greeting] significantly more than the TT and TJL groups. The sequence of semantic formulas began with [Gratitude], followed by other semantic formulas in the JJ group, while the TT and TJL groups used only one semantic formula [Gratitude]. The results of this study highlight the characteristics of requests among Japanese, Thai, and Thai learners of Japanese, which can be applied to Japanese language education.

Key

words

sequence organizations, semantic formulas, requests, pragmatics

1. บทนำ

การขอร้องเป็นหนึ่งในวัจนกรรมที่สร้างความลำบากใจแก่ผู้พูดและผู้ฟัง เนื่องจากต้องคำนึงถึงระดับความสัมพันธ์สนม ความอาวุโส และความหนักเบาของสถานการณ์ การขอร้องจึงมีระดับการคุกคามหน้าของคู่สนทนาสูง (Brown & Levinson, 1987) นอกเหนือจากความรู้ด้านภาษาแล้ว ความรู้ด้านวัจนปฏิบัติศาสตร์ก็มีส่วนสำคัญอย่างยิ่งในการสื่อสาร ซึ่งสอดคล้องตามมาตรฐานของ JF Standard (国際交流基金, 2017, p. 10) ที่มี 3 องค์ประกอบคือสามัคคีภาษาศาสตร์ ภาษาศาสตร์สังคม และวัจนปฏิบัติศาสตร์

การวิเคราะห์เปรียบเทียบวัจนกรรมขอร้องเป็นหัวข้อที่มีการศึกษาอย่างแพร่หลาย จากการศึกษาทางวิจัยในภาษาญี่ปุ่น สามารถแบ่งกลุ่มเป้าหมายออกเป็น 4 กลุ่ม คือ (1) การวิเคราะห์เปรียบเทียบระหว่างผู้พูดภาษาแม่ที่แตกต่างกัน (เช่น อาภากรณ์ เดชวิจารณ์กิจ, 2547: ウィッタヤー-บันヤー-โนน, 2006: アクドアン・浜, 2008: 畑中, 2012 ฯลฯ) (2) การวิเคราะห์เปรียบเทียบระหว่างผู้พูดภาษาแม่และอันตรภาษาของผู้เรียน (เช่น 植田, 2003: 本間美穂, 2016: 牛, 2021 ฯลฯ) (3) การวิเคราะห์เปรียบเทียบระหว่างผู้พูดภาษาแม่ ภาษาแม่ของผู้เรียน และอันตรภาษา (เช่น 猪崎, 2000 ฯลฯ) (4) การวิเคราะห์เปรียบเทียบระหว่างภาษาแม่ของผู้เรียนและอันตรภาษา (和田他, 2008) ซึ่งสามารถแบ่ง การวิเคราะห์เป็น 3 ด้าน คือ (1) โครงสร้างปริจเฉทการสนทนา (2) ความถี่ของหน่วยความหมายที่ปรากฏในข้อความหรือ บทสนทนา (3) โครงสร้างรูปประโยคและสำนวน โดยมีหัวข้อการศึกษาที่หลากหลาย เช่น การขอยืมสิ่งของ การขอยืมเงิน การขอร้องเพื่อให้ได้รับการอนุญาต การขอร้องให้ช่วยกระทำการบางอย่าง

ในบรรดาหัวข้อที่เกี่ยวข้องกับวัจนกรรมขอร้อง ผู้วิจัยเลือกศึกษาวัจนกรรมขอร้องสถานการณ์การขอยืมเงิน เนื่องจากพบประเด็นในงานวิจัยที่ผ่านมา ดังนี้ (1) ชาวญี่ปุ่นและชาวไทยมีแนวคิดเรื่องเงินแตกต่างกัน (グエン (2014) กล่าวว่า ชาวญี่ปุ่นจะไม่หยิบยืมเรื่องเงินเป็นหัวข้อในการสนทนา และจะไม่ขอยืมเงินแม้จะเป็นคนสนิทก็ตาม ตรงข้ามกับชาวไทยที่สามารถพูดคุยเกี่ยวกับเรื่องเงินหรือการบ่งบอกสถานะทางการเงินของตนเองในสื่อสังคมออนไลน์เป็นเรื่องปกติ ไม่เพียงแต่ชาวไทยเท่านั้น ชาวเวียดนาม (グエン, 2017) และชาวซาอุดีอาระเบีย (ヤズィード, 2021) ก็มีความคิดเห็นว่า การยืมเงินเป็นเรื่องที่พบบ่อยในชีวิตประจำวัน แนวคิดที่แตกต่างกันล้วนส่งผลทำให้แต่ละชาติมีลักษณะการใช้วัจนกรรมที่แตกต่างกัน ซึ่งอาจทำให้เกิดความเข้าใจผิดในการสื่อสารระหว่างชาวญี่ปุ่นและชาวไทยได้ (2) งานวิจัยที่ศึกษาโครงสร้างปริจเฉทการสนทนาสถานการณ์การขอยืมเงิน เช่น 張 (2002) และ 和田他 (2008) มีการวิเคราะห์โครงสร้างเฉพาะส่วน เช่น เฉพาะส่วนเกริ่นนำหรือส่วนขอร้อง แต่บทสนทนาจริงประกอบด้วยส่วนปรึกษาและส่วนปิดบทสนทนา ซึ่งเป็นส่วนสำคัญในการรักษาความสัมพันธ์ของคู่สนทนา ดังนั้น การศึกษาโครงสร้างปริจเฉทการสนทนาที่ครอบคลุมตั้งแต่ส่วนเกริ่นนำจนถึงส่วนปิดบทสนทนา จะช่วยให้มองเห็นการโต้ตอบในบทสนทนาได้ชัดเจนมากยิ่งขึ้น (3) งานวิจัยไม่ได้ระบุระดับความจำเป็นของการขอยืมเงินหรือระดับความเดือดร้อนหากถูกปฏิเสธ ซึ่งผู้วิจัยมีความคิดเห็นว่า ระดับความจำเป็นหรือความเดือดร้อนเป็นอีกหนึ่งปัจจัยที่อาจส่งผลต่อการใช้หน่วยความหมาย (4) งานวิจัยที่ผ่านมาไม่มีการศึกษาโครงสร้างปริจเฉทการสนทนาของฝ่ายขอร้อง เช่น 熊谷 (1998), 張 (2002) และ 徐 (2007) หากมีการศึกษาหน่วยความหมายของฝ่ายถูกขอร้องด้วย จะช่วยให้เข้าใจลำดับการสนทนาของแต่ละฝ่ายได้ชัดเจนยิ่งขึ้น

การวิจัยครั้งนี้ดำเนินการเพื่อเติมเต็มประเด็นที่พบในงานวิจัยที่กล่าวมาทั้ง 4 ข้อ โดยมุ่งเน้นการวิเคราะห์เปรียบเทียบโครงสร้างปริจเฉทการสนทนาและหน่วยความหมายของวัจนกรรมขอร้อง กลุ่มเป้าหมายในการวิจัยคือชาวญี่ปุ่น ชาวไทย และผู้เรียนภาษาญี่ปุ่นชาวไทย สาเหตุที่ผู้วิจัยเลือกผู้เรียนเป็นหนึ่งในกลุ่มเป้าหมาย เนื่องจากผู้เรียนกลุ่มนี้ไม่มีประสบการณ์การเรียนรู้ในประเทศญี่ปุ่น จึงอาจมีลักษณะทางวัจนปฏิบัติศาสตร์ที่คล้ายคลึงกับภาษาแม่และอาจได้รับอิทธิพลบางส่วนจากภาษาเป้าหมายด้วยเช่นกัน การศึกษาอันตรภาษาจะช่วยให้เห็นความสามารถในการ

ใช้ภาษาที่สอง ซึ่งจะเป็นข้อมูลสำหรับผู้สอนหรือผู้วิจัยในการพัฒนาแนวทางการสอนได้อีกด้วย (Selinker, 1972)
ผลการศึกษาสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการสอนภาษาในด้านวัจนปฏิบัติศาสตร์ เพื่อให้เกิดความรู้ในเรื่อง
โครงสร้างปริเจกการสนทนาและเสริมสร้างความเข้าใจในแนวคิดของบุคคลซึ่งเป็นพื้นฐานของการสื่อสารต่างวัฒนธรรม

2. คำถามการวิจัย

ชาวญี่ปุ่น ชาวไทย และผู้เรียนภาษาญี่ปุ่นชาวไทยมีโครงสร้างปริเจกการสนทนาและหน่วยความหมายของวัจนกรรม
ข้อร้องสถานการณ์การขอยืมเงินที่เหมือนกันหรือแตกต่างกันหรือไม่

3. นิยามศัพท์

1. วัจนกรรมข้อร้อง หมายถึง การขอให้คู่สนทนากระทำบางสิ่งบางอย่างเพื่อผลประโยชน์ของผู้พูด ซึ่งคู่สนทนา
มีสิทธิ์ที่จะตอบรับหรือปฏิเสธ (山岡, 2008)

2. หน่วยความหมาย (semantic formula) ในภาษาญี่ปุ่นใช้คำว่า 意味公式 หมายถึง หน่วยที่เล็กที่สุดซึ่ง
ปรากฏในภาษาพูดและภาษาเขียน แต่ละหน่วยจะทำหน้าที่แสดงความหมาย ซึ่งใช้เป็นเกณฑ์ในการวิเคราะห์ถ้อยคำ
ในวัจนปฏิบัติศาสตร์โดยวัจนกรรมหนึ่งอาจประกอบด้วยหน่วยความหมายมากกว่า 1 หน่วย (Beebe et al., 1990;
ธวัช คำทองทิพย์, 2561)

2. โครงสร้างปริเจกการสนทนา (sequence organization) ในภาษาญี่ปุ่นมีคำแปลหลายคำ เช่น 談話
構造, 会話の展開パターン และ 発話順序パターン หมายถึง โครงสร้างการเรียงลำดับหน่วยความหมาย
ของข้อความการสนทนาแบบต่อเนื่องอย่างเป็นระบบ (串田他, 2017)

4. ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

4.1 ทฤษฎีความสุภาพ

ทฤษฎีที่นิยมใช้เป็นกรอบแนวคิดในการวิจัยด้านวัจนปฏิบัติศาสตร์คือ ทฤษฎีความสุภาพของ Brown
& Levinson (1987) ซึ่งมีสาระสำคัญสรุป 2 ประเด็นดังนี้

(1) มนุษย์มีความต้องการเชิงลบและเชิงบวก โดยความต้องการเชิงลบ หมายถึง ความประสงค์ที่จะไม่ให้
ผู้อื่นเข้ามารบกวนความเป็นส่วนตัว ส่วนความต้องการเชิงบวก หมายถึง ความประสงค์ที่จะได้รับความนิยมนิยมชมชอบ
หรือการยอมรับ โดยวัจนกรรมแต่ละประเภทมีการคุกคามหน้าที่แตกต่างกัน วัจนกรรมคุกคามหน้าเชิงลบ ได้แก่
การสั่ง การขอร้อง การปฏิเสธ การแนะนำ วัจนกรรมคุกคามหน้าเชิงบวก ได้แก่ การขอโทษ การยอมรับคำชม

(2) การเลือกใช้กลวิธีความสุภาพต้องคำนึงปัจจัยทั้ง 3 ด้านคือ ระดับความสนิทสนม (social distance)
ความอาวุโส (power) และความหนักเบาของสถานการณ์ (ranking of imposition)

จากแนวคิดทฤษฎีความสุภาพ 山岡他 (2012, pp. 145-146) กล่าวว่า วัจนกรรมข้อร้องก่อให้เกิด (1) การ
คุกคามหน้าเชิงลบ เนื่องจากการขอร้องเป็นการสร้างความรบกวนให้กับบุคคลอื่น (2) การคุกคามหน้าเชิงบวก ใน
กรณีที่ถูกคู่สนทนาขอร้อง การปฏิเสธอาจทำให้รู้สึกผิดหวังหรือรู้สึกไม่ดี ฉะนั้นการตอบรับคำขอร้องจึงเป็นการรักษา
หน้าเชิงบวกของผู้ถูกขอร้อง

4.2 องค์ประกอบและโครงสร้างปริเจกการสนทนาของวัจนกรรมข้อร้อง

蒲谷他 (1993) กล่าวว่า วัจนกรรมข้อร้องไม่ได้มีองค์ประกอบเพียงแค่การพูดระบุประโยคขอร้อง

แต่ยังครอบคลุมถึงการพูดเปิดบทสนทนา การเจรจา การพูดขอบคุณ การพูดปิดบทสนทนาซึ่งเรียงลำดับเป็นโครงสร้าง ดังนั้นวัจนกรรมขอร้องจึงมีความเกี่ยวข้องกับองค์ประกอบ 2 ส่วนคือ ระดับคู่สนทนาและระดับเนื้อหา

(1) ระดับคู่สนทนา แบ่งออกเป็น 4 ระดับ คือ -1 หมายถึง บุคคลในครอบครัว เพื่อนสนิท, 0 หมายถึง บุคคลที่พบเจอครั้งแรก คนรู้จัก, +1 หัวหน้างาน อาจารย์, +2 หัวหน้างานหรือหัวหน้างานอาวุโส

(2) ระดับเนื้อหา แบ่งออกเป็น 4 ระดับ คือ -1 หมายถึง การขอร้องในสิ่งที่ เป็นหน้าที่และต้องทำเป็นประจำ เช่น การสั่งอาหารกับพนักงาน การถามวิธีการอ่านค้นกับอาจารย์ การถามตำแหน่งสถานที่กับพนักงานรถไฟ, 0 หมายถึง การขอร้องในสิ่งที่ เป็นหน้าที่แต่ไม่จำเป็นต้องทำเป็นประจำ เช่น การขอร้องให้อาจารย์ตรวจเรียงความ การขอร้องให้ พนักงานรถไฟพาของที่ลืมไว้, +1 หมายถึง การขอร้องที่นอกเหนือจากขอบเขตหน้าที่ เช่น การขอยืมหนังสือ การถาม ทางกับคนไม่รู้จัก, +2 หมายถึง การขอร้องที่สร้างภาระหนัก ซึ่งผู้ฟังมีสิทธิ์ตอบรับหรือปฏิเสธ เช่น การขอยืมเงิน โครงสร้างปริเฉทการสนทนาและหน่วยความหมายจะมีความซับซ้อนตามระดับคู่สนทนาและระดับเนื้อหา ดังตัวอย่าง (1) บุคคลในครอบครัวใช้หน่วยความหมาย[คำสั่ง/ถาม] (2) การขอร้องพนักงาน [คำสั่ง/ถาม/ขอร้อง] (3) การขอร้อง อาจารย์ [เปิดบทสนทนา]→[ถามความสะดวก]→[ตอบรับ]→[ขอโทษ]→[อธิบายสภาพการณ์]→[ถาม/ขอร้อง]

นอกจากนี้ 矢野 (2004) ได้นำเสนอเงื่อนไขสำหรับการขอร้อง 3 เงื่อนไข ดังนี้ (1) ความเหมาะสม ประกอบด้วย 3 ด้านตามทฤษฎีความสุภาพของ Brown & Levinson (1987) (2) ความเป็นไปได้จริง พิจารณาจาก ความสามารถ เวลา ภาระ และความมีน้ำใจของผู้ถูกขอร้อง (3) ความจำเป็น พิจารณาจากระดับความเดือดร้อน ที่จะเกิดขึ้นหากถูกปฏิเสธ ในกรณีของการขอร้องที่มีระดับการคุกคามหนัสูง อาจจะเริ่มต้นด้วยการใช้หน่วยความ หมาย[เรียกขาน][ทักทาย][ถาม] จากนั้น [เกริ่นนำ]เพื่อให้คู่สนทนาเตรียมตัว [อธิบายสภาพการณ์]และ[ขอร้อง] ในลำดับถัดไป ในกรณีที่ถูปฏิเสธ อาจมีการขอร้องอีกครั้งหรือล้มเลิก

4.3 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จากการศึกษางานวิจัยที่วิเคราะห์เปรียบเทียบวัจนกรรมขอร้องในภาษาญี่ปุ่น พบว่ามีการเก็บข้อมูลทั้งใน ภาษาพูดและภาษาเขียน ซึ่งเก็บข้อมูลโดยใช้แบบทดสอบชนิดเติมเต็มบทสนทนา (DCT) การแสดงบทบาทสมมติ ข้อความในอีเมล และบทสนทนาโต้ตอบในแอปพลิเคชันไลน์ เป็นต้น ประเด็นการวิเคราะห์ออกเป็น 3 ด้าน ดังนี้

(1) โครงสร้างปริเฉทการสนทนา

熊谷 (1998) เก็บข้อมูลจากชาวญี่ปุ่นโดยใช้ DCT ในสถานการณ์ขอร้องให้ช่วยรับฝากของโครงสร้าง ที่ปรากฏความถี่มากที่สุดคือ [แสดงความเกรงใจ][อธิบายสภาพการณ์][ขอร้อง] ซึ่งคล้ายคลึงกับผลการศึกษาของ 施 (2006) ที่เก็บข้อมูลด้วยการอัดเสียงบทสนทนาจากโทรศัพท์ ปรากฏโครงสร้างคือ [สอบถามความสะดวก]→ [เกริ่นนำ]→[อธิบายสภาพการณ์] → [ขอร้อง] นอกจากนี้ยังมีงานวิจัยที่วิเคราะห์เปรียบเทียบระหว่างผู้พูดภาษาแม่ ที่แตกต่างกัน เช่น 古エ (2014, 2017) วิเคราะห์เปรียบเทียบโครงสร้างปริเฉทการสนทนาของชาวญี่ปุ่นและ ชาวเวียดนาม เก็บข้อมูลด้วยการแสดงบทบาทสมมติ สถานการณ์การยืมหนังสือและกล้องวิดีโอ ผลการศึกษาพบว่า ใน<ส่วนพูดคุยสัพเพเหระ>จะใช้หน่วยความหมาย[ถาม]→ [ตอบ] แต่ใน<ส่วนขอร้อง>มีความแตกต่างกัน กล่าวคือ ชาวญี่ปุ่นใช้โครงสร้าง[เกริ่นนำ]→[อธิบายสภาพการณ์]→ [ขอร้อง] ส่วนชาวเวียดนามมักจะละหน่วยความหมาย [เกริ่นนำ] โดยจะปรากฏโครงสร้าง[อธิบายสภาพการณ์]→[ขอร้อง] ซึ่งสอดคล้องกับโครงสร้างปริเฉทการสนทนา ของชาวจีนที่มักจะละหน่วยความหมาย[เกริ่นนำ] เช่นกัน (張, 2002) นอกจากนี้サクノクル (2018) ได้วิเคราะห์ เปรียบเทียบโครงสร้างปริเฉทการสนทนาของชาวญี่ปุ่นและชาวไทย โดยการเก็บข้อมูลจากบทสนทนาโต้ตอบใน แอปพลิเคชันไลน์ สถานการณ์การขอยืมหนังสือ พบการศึกษาพบว่า ทั้งชาวญี่ปุ่นและชาวไทยมีโครงสร้างที่เหมือน

กันคือ [เรียกขาน]→[อธิบายสภาพการณ์/ถาม]→[ขอร้อง] ส่วนชาวไทยมีโครงสร้างเพิ่มเติมอีก 1 รูปแบบคือ [เรียกขาน]→[ขอร้อง]→[อธิบายสภาพการณ์/ถาม] ส่วนงานวิจัยที่วิเคราะห์เปรียบเทียบระหว่างชาวญี่ปุ่นและอันตรภาษาของผู้เรียน เช่น 本間美穂(2016) เก็บข้อมูลจากชาวญี่ปุ่นและผู้เรียนชาวไทยได้หวั่นโดยใช้ DCT สถานการณ์การขอร้องให้อาจารย์เขียนหนังสือรับรอง ผลการศึกษาพบว่าชาวญี่ปุ่นใช้โครงสร้าง[เกริ่นนำ]→[อธิบายสภาพการณ์]→[ขอโทษ]→[ขอร้อง] ส่วนผู้เรียนชาวไทยได้หวั่นใช้โครงสร้าง[เกริ่นนำ]→[อธิบายสภาพการณ์]→[ขอร้อง]→[ขอบคุณ]

จากงานวิจัยข้างต้น สรุปได้ว่าภาษาญี่ปุ่นรวมถึงภาษาอื่น ๆ มีโครงสร้างที่คล้ายคลึงกัน โดยเริ่มจาก [เรียกขาน/สอบถามความสะดวก]→[เกริ่นนำ]→[อธิบายสภาพการณ์]→ [ขอร้อง] ซึ่งอาจไม่ปรากฏหน่วยความหมาย[เกริ่นนำ] ในภาษาเวียดนามและภาษาจีน รวมถึงหน่วยความหมาย[เรียกขาน] ในการสนทนาจริง และอาจมีการสลับลำดับของหน่วยความหมาย[ขอร้อง]และ[อธิบายสภาพการณ์/ถาม]

(2) ความถี่ของหน่วยความหมายที่ปรากฏในข้อความหรือบทสนทนา

ウィッタヤーバンヤーン(2006) เก็บข้อมูลจากชาวญี่ปุ่นและชาวไทยโดยใช้ DCT ในสถานการณ์ขอร้องให้ทำงานแทนและขอร้องให้ช่วยซื้อบัตรคอนเสิร์ตการกุศล หน่วยความหมายที่ทั้งสองกลุ่มใช้ คือ [อธิบายสภาพการณ์][ขอร้อง] โดยหน่วยความหมายที่ปรากฏความถี่สูงเฉพาะกลุ่มชาวญี่ปุ่นคือ [ขอโทษ][การแสดงความเกรงใจ] และหน่วยความหมายที่ปรากฏความถี่สูงเฉพาะกลุ่มชาวไทยคือ [การเสนอสิ่งตอบแทน][การกล่าวถึงประโยชน์ที่จะได้รับ] ส่วน楊(2008) เก็บข้อมูลจากข้อความในอีเมลของชาวญี่ปุ่นและชาวจีน แต่ไม่ได้ระบุหัวข้อสถานการณ์การขอร้อง ผลการศึกษาพบว่า ชาวญี่ปุ่นใช้หน่วยความหมาย[ขอโทษ]ในความถี่สูง ตรงข้ามกับชาวจีนที่มักจะใช้รูปประโยคคำสั่งเมื่อขอร้องคนสนิท และจะกล่าวคำขอบคุณล่วงหน้าเมื่อขอร้องผู้อาวุโส 斎藤(2021) เก็บข้อมูลจากชาวญี่ปุ่นและชาวฮาดิอาระเบียโดยใช้ DCT ในสถานการณ์ขอยืมเงินและขอร้องให้ตอบแบบสอบถาม หน่วยความหมายที่ทั้งสองกลุ่มใช้คือ หน่วยความหมายที่ปรากฏความถี่สูงในกลุ่มชาวญี่ปุ่นคือ [อธิบายสภาพการณ์] [ขอโทษ] [ขอร้อง] [สัญญา] ตรงข้ามกับชาวฮาดิอาระเบียที่ไม่ใช้หน่วยความหมาย [ขอโทษ] แต่จะใช้หน่วยความหมาย[การแสดงความเกรงใจ] นอกจากนี้ยังพบงานวิจัยที่เปรียบเทียบระหว่างภาษาแม่ของผู้เรียนและอันตรภาษา 和田他 (2008) เก็บข้อมูลจากผู้เรียนชาวเกาหลีและผู้เรียนชาวจีนโดยใช้ DCT ในสถานการณ์ขอยืมสิ่งของและเงิน ผลการศึกษาพบว่า ผู้เรียนจะใช้ภาษาสุภาพเมื่อสนทนาภาษาญี่ปุ่นมากกว่าการสนทนาด้วยภาษาแม่ ในสถานการณ์ขอยืมสิ่งของจากคนสนิท จะไม่ใช้หน่วยความหมาย [ขอโทษ]

จากงานวิจัยข้างต้น สรุปได้ว่าหน่วยความหมายที่ปรากฏความถี่สูงในภาษาญี่ปุ่นและภาษาอื่น คือ [อธิบายสภาพการณ์]และ[ขอร้อง] ส่วนหน่วยความหมายที่อาจไม่ปรากฏ เช่น [ขอโทษ][การแสดงความเกรงใจ]

(3) โครงสร้างรูปประโยคและสำนวน

猪崎 (2000) เก็บข้อมูลจากชาวญี่ปุ่น ชาวฝรั่งเศส และผู้เรียนภาษาญี่ปุ่นชาวฝรั่งเศสด้วยการแสดงบทบาทสมมติ ผลการศึกษาพบว่าชาวญี่ปุ่นจะเริ่มบทสนทนาด้วยการพูดเกริ่นนำ เช่น 「ちょっと、お願いがあるんだけど」 ตรงข้ามกับชาวฝรั่งเศสและผู้เรียนซึ่งจะเริ่มบทสนทนาด้วยการให้ข้อมูล เช่น แจ้งกำหนดการแต่งงานล่วงหน้า จากนั้นอธิบายสภาพการณ์ แล้วให้คู่สนทนาตีความเจตนาและเสนอความช่วยเหลือ นอกจากนี้徐 (2007) ได้เก็บข้อมูลจากชาวญี่ปุ่น ชาวไต้หวัน และผู้เรียนภาษาญี่ปุ่นชาวไต้หวันด้วยการแสดงบทบาทสมมติสถานการณ์การขอร้องให้ช่วยติวสอบ ผลการศึกษาพบว่า ชาวญี่ปุ่นเปิดบทสนทนาด้วยการสอบถามข้อมูลเกี่ยวกับชีวิตประจำวันของคู่สนทนา แต่ชาวไต้หวันและผู้เรียนจะบรรยายสภาพการณ์ความยากลำบากของตนเองในระหว่างการสนทนาชาวญี่ปุ่นจะแสดงปฏิสัมพันธ์ด้วยการพูดขานรับเป็นช่วง ๆ (あいづち) ในความถี่สูง และมักจะใช้คำช่วย「よ」เพื่อเชื่อมโยงความเกี่ยวข้องระหว่างหัวเรื่องกับคู่สนทนา ตรงข้ามกับชาวไต้หวันและผู้เรียนที่มีลักษณะ

การพูดแบบเล่าเรื่องราวของตนเอง โดยเฉพาะกลุ่มผู้เรียนมักจะพูดจบประโยคด้วย 「～だ、～だよ」 นอกจากนี้ยังมีการศึกษารูปประโยคขอร้องที่ใช้ในงานบริการ 畑中 (2012) เก็บข้อมูลจาก DCT และการแสดงบทบาทสมมติพบว่า สถานการณ์การขอร้องที่ให้นักงานทำตามหน้าที่ เช่น การส่งกาแฟ การบอกทางให้คนขับรถแท็กซี่ จะใช้รูปประโยค「～ください」「お願いします」 ส่วนสถานการณ์ที่ต้องการให้นักงานทำตามความประสงค์ของลูกค้า เช่น การขอเติมน้ำดื่ม การขอร้องให้ถ่ายรูป การขอแลกเงิน จะใช้รูปประโยค 「～もらえますか」「～いいですか」 อีกหนึ่งงานวิจัยคือ 牛 (2021) ได้ศึกษาสำนวนเกริ่นนำในสถานการณ์การขอร้องหัวหน้างานให้ลดจำนวนวันในการทำงานพิเศษ โดยเก็บข้อมูลจากชาวญี่ปุ่นและผู้เรียนชาวไทยด้วยการแสดงบทบาทสมมติ ผลการศึกษาพบว่า ทั้ง 2 กลุ่มใช้สำนวนเกริ่นนำได้แก่「すみません」「お時間よろしいですか」「お願いがあるんですが」

ตัวอย่างงานวิจัยที่กล่าวมาข้างต้น พบว่ามีการศึกษาในหลายหัวข้อ เช่น การขอยืมสิ่ง การขอยืมเงิน การขอร้องให้ช่วยกระทำการบางอย่าง การขอร้องในสิ่งที่เป็หน้าที เป็นต้น โดยผู้วิจัยเลือกศึกษาวัฒนธรรมขอร้องสถานการณ์การขอยืมเงิน เนื่องจากพบประเด็นในงานวิจัยของ張(2002), アクトーアン・大浜(2008), 和田他 (2008), グエン (2017) และヤズィード(2021) ฯลฯ ตามที่ได้กล่าวไว้ในบทนำ ดังนี้ (1) ชาวญี่ปุ่นและชาวไทยมีแนวคิดเรื่องเงินแตกต่างกัน (2) งานวิจัยที่ศึกษาโครงสร้างปริจเฉทการสนทนามีการวิเคราะห์โครงสร้างเฉพาะส่วน (3) งานวิจัยไม่ได้ระบุระดับความจำเป็นของการขอยืมเงินหรือระดับความเดือดร้อนหากถูกปฏิเสธ (4) งานวิจัยที่ผ่านมาศึกษาเฉพาะโครงสร้างปริจเฉทการสนทนาของฝ่ายขอร้อง

5. วิธีการศึกษา

5.1 การเก็บข้อมูล

รวบรวมบทสนทนาที่ถอดเสียงเป็นตัวอักษรจากคลังข้อมูลภาษา 発話対照データベース¹ โดยเลือกสถานการณ์การขอยืมเงินจากคนรู้จัก มีระดับคุสนทนา 0 และระดับเนื้อหา +2 ตามแนวคิดของ 蒲谷他 (1993) ดำเนินการเก็บข้อมูลจากกลุ่มเป้าหมาย 3 กลุ่ม กลุ่มละ 20 คู่ รวม 60 คู่ กลุ่มชาวญี่ปุ่น (JJ) เพศหญิงจำนวน 37 คน และเพศชายจำนวน 3 คน อายุระหว่าง 20-30 ปี อาศัยอยู่ในภูมิภาคคันโต สนทนาด้วยภาษาญี่ปุ่น กลุ่มผู้เรียนภาษาญี่ปุ่นชาวไทย (TJL) เพศหญิงจำนวน 34 คน เพศชายจำนวน 6 คน อายุระหว่าง 18-25 ปี อาศัยในภาคกลางของประเทศไทย มีประวัติการเรียนภาษา 1 ปีครึ่งถึง 6 ปี ไม่เคยศึกษาในประเทศญี่ปุ่น กลุ่มผู้เรียนจะสนทนาด้วยกันโดยใช้ภาษาญี่ปุ่น และกลุ่มชาวไทย (TT) ซึ่งเป็นกลุ่มผู้เรียนภาษาญี่ปุ่นที่สนทนาด้วยภาษาไทย บัตรอธิบายสถานการณ์เขียนด้วยภาษาญี่ปุ่น ข้อความทั้งหมดที่ผู้วิจัยแปลเป็นภาษาไทยแสดงในกรอบสี่เหลี่ยมด้านล่าง

Role card <A>

คุณเป็นนักศึกษามหาวิทยาลัย วันหนึ่งเพื่อนร่วมชั้นเรียนซึ่งเป็นเพื่อนที่ไม่ค่อยสนิทมาหาที่ห้อง เมื่อได้ฟังเรื่องราวจากเพื่อนคุณทราบว่าเพื่อนต้องการยืมเงิน พ่อของเพื่อนเข้าโรงพยาบาลกะทันหันและต้องเข้ารับการผ่าตัดโดยด่วน เสียค่าใช้จ่ายประมาณ 100,000 เยน พ่อของคุณมีเงิน 100,000 เยนที่เก็บไว้สำหรับการท่องเที่ยวต่างประเทศในช่วงปิดเทอมฤดูร้อน เนื่องจากเป็นเงินที่คุณเก็บออมมานาน คุณจึงปฏิเสธการขอยืมเงินในตอนแรก แต่เมื่อเพื่อนบอกว่าจะคืนเงินให้แน่นอนในเดือนหน้า สุดท้ายคุณก็ตัดสินใจให้เพื่อนยืมเงิน

¹ พัฒนาขึ้นโดย National Institute for Japanese Language and Linguistics คลังข้อมูลภาษานี้เก็บรวบรวมบทสนทนาภาษาญี่ปุ่นของชาวญี่ปุ่นและผู้เรียนชาวต่างชาติ ซึ่งสนทนาในหัวข้อเดียวกันด้วยภาษาญี่ปุ่นและภาษาแม่ การเก็บข้อมูลด้วยวิธีนี้จะช่วยให้ผู้วิจัยสามารถวิเคราะห์ปัจจัยที่ทำให้เกิดความผิดพลาด ความไม่เป็นธรรมชาติในการสื่อสาร รวมถึงการถ่ายโอนทางภาษาได้อีกด้วย (宇佐美, 2002) จากการศึกษา พบงานวิจัยที่มีกลุ่มผู้พูดภาษาแม่และกลุ่มผู้เรียนเป็นบุคคลคนเดียว เช่น 猪俣 (2000), 徐(2007), 和田他(2008) และ 本間美穂(2016) เป็นต้น

Role card

พ่อของคุณเข้าโรงพยาบาลกะทันหันและต้องเข้ารับการผ่าตัดโดยด่วน เสียค่าใช้จ่ายประมาณ 100,000 เยน คุณขอความช่วยเหลือจากเพื่อนหลายคน แต่ถูกปฏิเสธ สุดท้ายคุณไปที่ห้องของคุณ A ซึ่งเป็นเพื่อนที่ไม่ค่อยสนิท คุณอธิบายสภาพการณ์ ความจำเป็นและขอยืมเงิน 100,000 เยน ตอนแรกคุณถูกปฏิเสธ แต่คุณอธิบายว่าคุณจะได้รับเงินเดือนจากงานพิเศษในช่วงต้นเดือนหน้าและจะคืนเงินแน่นอน สุดท้ายคุณก็สามารถยืมเงิน 100,000 เยนได้ (จึงเริ่มบทสนทนาตั้งแต่ตอนไปถึงห้องเพื่อน จนกระทั่งกลับที่พัก)

5.2 การวิเคราะห์ข้อมูล

หลังจากรวบรวมบทสนทนา ผู้วิจัยจะกำหนดรหัสแทนสมาชิกในกลุ่มเพื่อความสะดวกในการวิเคราะห์และการนำเสนอตัวอย่างบทสนทนา ฝ่ายขอร้องใช้รหัสเลขคู่เริ่มตั้งแต่ 01-39 ฝ่ายถูกขอร้องใช้รหัสเลขคู่เริ่มตั้งแต่ 02-40 แต่ละคู่จะประกอบด้วยรหัสเลขคู่และเลขคู่ ขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูลมีดังนี้

1. กำหนดหน่วยความหมายและนิยามของหน่วยความหมาย โดยอ้างอิงจาก Beebe et al. (1990), 筒井 (2012) และ グエン (2014) เนื่องจากการแปลชื่อประเภทของหน่วยความหมายเป็นภาษาไทยอาจทำให้เข้าใจความหมายไม่ชัดเจน ผู้วิจัยจึงแทรกคำภาษาญี่ปุ่นด้วย จากนั้นผู้วิจัยจะระบุหน่วยความหมายของบทสนทนาแต่ละผลัด² ขั้นตอนนี้จะดำเนินการร่วมกับผู้เชี่ยวชาญทางด้านภาษาศาสตร์ชาวญี่ปุ่นจำนวน 2 คน เพื่อร่วมกันตรวจทานความถูกต้อง

2. แบ่งโครงสร้างปริจเฉทการสนทนา โดยใช้กรอบแนวคิดของ キイ (2004) และ グエン (2014) เป็นต้นแบบ キイ (2004) ใช้ความหมายและตำแหน่งของข้อความเป็นเกณฑ์ โดยแบ่งโครงสร้างออกเป็น 3 ส่วนคือ <ส่วนเปิดบทสนทนา><ส่วนขอเรื่อง>และ<ส่วนปิดบทสนทนา> グエン (2014) ใช้ความถี่ในการปรากฏโครงสร้างเป็นเกณฑ์ โดยแบ่งโครงสร้างออกเป็น 2 ส่วนคือ โครงสร้างส่วนที่จำเป็น หมายถึง โครงสร้างส่วนที่ต้องปรากฏในบทสนทนาเสมอ และโครงสร้างส่วนที่ไม่จำเป็น หมายถึง โครงสร้างส่วนที่ปรากฏหรือไม่ปรากฏในบทสนทนาก็ได้

3. นับความถี่ของหน่วยความหมายที่ปรากฏในบทสนทนาแต่ละคู่ ถ้าปรากฏหน่วยความหมายในบทสนทนาคู่ใดจะนับ 1 ถ้าไม่ปรากฏหน่วยความหมายจะนับ 0 จากนั้นคำนวณความถี่เป็นเปอร์เซ็นต์

4. จำแนกรูปแบบการเรียงลำดับหน่วยความหมาย จากนั้นนับความถี่และคำนวณเป็นเปอร์เซ็นต์

5.3 หน่วยความหมายและนิยามของหน่วยความหมาย แสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ตัวอย่างหน่วยความหมายและนิยามของหน่วยความหมาย

หน่วยความหมาย	นิยาม	ตัวอย่างภาษาญี่ปุ่น	ตัวอย่างภาษาไทย
เรียกขาน 呼びかけ	การดึงความสนใจก่อนเริ่มบทสนทนา	みかちゃん	นภา
เกริ่นนำ 前置き	การพูดถ้อยคำเพื่อดึงความสนใจหรือให้คู่สนทนาเตรียมใจก่อนสู่เนื้อหา	ちょっとお願いがあって来たんだけど お時間いいですか。	เรามีเรื่องขอความช่วยเหลือหน่อย เธอสะดวกคุยมั้ย
แนะนำตัว 自己紹介	การแนะนำตนเองให้คู่สนทนา	私さとうと申します	-ไม่มี-

² ผลัด (turn) หมายถึง ลำดับข้อความในปริจเฉท ซึ่งแสดงด้วยตัวเลข เช่น 05 หมายถึง ข้อความลำดับที่ 5

ตารางที่ 1 ตัวอย่างหน่วยความหมายและนิยามของหน่วยความหมาย

หน่วยความหมาย	นิยาม	ตัวอย่างภาษาญี่ปุ่น	ตัวอย่างภาษาไทย
ทักทาย 挨拶	การทักทายคู่สนทนาในช่วงเปิดหรือช่วงปิดบทสนทนา	おはよう じゃあね	สวัสดี แล้วเจอกัน
ขอโทษ 詫言	การขอโทษ	すみません	ขอโทษด้วยนะ
ถาม 質問	การถามเพื่อให้ได้คำตอบหรือการถามเพื่อยืนยันข้อมูล	A:いくら必要なの? B:十万が必要だね。	A: เธอต้องการเงินประมาณเท่าไร B: ซักสามหมื่น
ตอบ 答え	การตอบคำถาม		
ขออนุญาต 許可要求	การขออนุญาต	はいってもいい?	ขอเข้าไปได้ไหม
เสนอ 申し出	การเสนอการกระทำหรือสิ่งของ	お茶どうぞ	เข้ามาตักน้ำก่อน
แสดงทัศนะ 評価	การแสดงทัศนะต่อสิ่งที่ได้ยินหรือสิ่งที่เห็น	部屋はきれいですね。	ห้องสวยจัง
อธิบายสภาพการณ์ 状況説明	การอธิบายสภาพการณ์ ความจำเป็น	お父さんが入院することになったちゃって	พ่อดีพ่อบป่วย ต้องเข้าโรงพยาบาลกะทันหัน
รับทราบ 受け入れ	การกล่าวถ้อยคำเพื่อแสดงการรับทราบ	ああ、はい、うん	เอ่อ อืม ³ โอเค
ขอร้อง 依頼	การขอร้อง	A: 十万貸してもらえないかなあ B: ちょっと厳しいな	A: อยากจะขอยืมซักสามหมื่นได้มั๊ยจ๊ะ B: เอ่อ เดือนหน้าเราจะไปเที่ยวต่างประเทศ
ปฏิเสธ 断り	การปฏิเสธคำขอร้อง ซึ่งอาจตอบปฏิเสธตรง ๆ หรืออธิบายเหตุผลของการปฏิเสธ	A: どうにかお願いできないかなあ	A: พ่อกจะให้เรายืมก่อนได้ไหม
ขอร้องอีกครั้ง 再依頼	การขอร้องอีกครั้งหลังจากถูกปฏิเสธ		
ตอบรับ 承認	การตอบรับคำขอร้อง	じゃ貸すよ	งั้นให้ยืมก็ได้
สัญญา 約束	การให้คำมั่นสัญญา	必ず返します	เราจะคืนให้แน่นอน
ขอบคุณ ⁴ 感謝	การขอบคุณ	本当にありがとう	ขอบคุณมาก
เสนอทางเลือก 代案提示	การเสนอทางเลือกอื่นในการขอยืมเงิน ซึ่งตีความได้ว่าเป็นการปฏิเสธทางอ้อมหรือการตำหนิ	他の友人の方でなくても、ご兄弟はいらっしゃらないんですか。	เธอลองไปขอยืมเพื่อนคนอื่นดูไหม
เสนอแนวทาง ⁵ 解決案申し出	การเสนอแนวทางให้ผู้ขอร้องทำตาม	じゃ今から一緒に銀行に行って	พรุ่งนี้มาเอาเงินแล้วกันนะ ต้องไปธนาคาร
ยื่นเงื่อนไข 条件提示	การยื่นเงื่อนไขให้ทำตามเพื่อแลกกับการให้ยืมเงินหรือยื่นเงื่อนไขว่าถ้าไม่ทำตามจะเกิดผลเสียอะไรขึ้น	ちゃんと借書も書いて	ถ้าคืนเงินเดือนหน้า ก็จะให้ยืมละกัน
ผ่อนปรนเงื่อนไข 条件緩和	การเสนอเงื่อนไขที่ผู้ถูกขอร้องสามารถทำได้	-ไม่มี-	ให้ยืมครั้งนี้นะ
กำชับ 念押し	การกำชับผู้ขอร้องให้คืนเงินตามที่สัญญาไว้	絶対返してね	อย่าลืมคืนเงินด้วยนะ
กระชับความสัมพันธ์ 関係修復	การกล่าวคำอวยพร ⁶ หรือให้กำลังใจคู่สนทนาเพื่อรักษาความสัมพันธ์	頑張ってね お父さん手術なんて大変だしお大事にね	-ไม่มี-

³ คำว่า “เอ่อ อืม” ที่พบในงานวิจัยนี้เป็นคู่จูงกรรมของหน่วยความหมาย [อธิบายสภาพการณ์][เสนอแนวทาง][กำชับ][ขอบคุณ][ขอโทษ] เป็นต้น ซึ่งไม่ได้แสดงความลังเลใจ ตัวอย่างบทสนทนา “ขอบคุณมาก ๆ เลยนะ” “อืม”

⁴ อาจพบการใช้จำนวนขอบคุณแทนการตอบรับ ซึ่งเป็นการใช้รูปภาษาที่ไม่ตรงกับหน้าที่ถ้อยความ ในกรณีนี้ผู้วิจัยจะระบุหน้าที่ถ้อยความในเครื่องหมาย ()

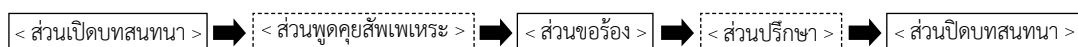
⁵ อ้างอิงนิยามของ 井井 (2012) หน่วยความหมาย 解決案申し出 หมายถึง การเสนอแนวทางให้อีกฝ่ายทำตามเพื่อแก้ไขปัญหา ความขัดแย้งหรือเพื่อหาแนวทางปฏิบัติหลังจากการพูดคุยหรือปรึกษาเรื่องใดเรื่องหนึ่งร่วมกัน หน่วยความหมายนี้มีปรากฏในสถานการณ์การขอร้อง การขอคำปรึกษา และการแนะนำ

⁶ การกล่าวคำอวยพร หมายถึง การกล่าวคำพูดที่แสดงความปรารถนาดี ซึ่งพบเฉพาะในกลุ่มชาวญี่ปุ่นเท่านั้น ตัวอย่าง ขอให้สุขภาพแข็งแรง ขอให้ การผ่าตัดผ่านพ้นไปได้ด้วยดี

ส่วนหน่วยความหมายอื่นที่แสดงปฏิสัมพันธ์ด้วยการพูดขานรับเป็นช่วง ๆ (あいつち) ไม่อยู่ในขอบเขตการศึกษา

6. ผลการศึกษา

จากการศึกษาพบว่าโครงสร้างปริจเฉทการสนทนา แบ่งออกเป็น 5 ส่วน เรียงลำดับดังนี้ 1) <ส่วนเปิดบทสนทนา> หมายถึง บทสนทนาที่เริ่มต้นตั้งแต่การขออนุญาตเข้าห้อง ทักทาย 2) <ส่วนพูดคุยสัพเพเหระ> หมายถึง บทสนทนาที่ช่วยสร้างความสัมพันธ์ก่อนการขอร้อง 3) <ส่วนขอร้อง> หมายถึง บทสนทนาที่เริ่มต้นตั้งแต่การพูดเกริ่นนำ อธิบายสภาพการณ์ ปฏิเสธ จนกระทั่งคู่สนทนาตอบรับคำขอร้อง 4) <ส่วนปรึกษา> หมายถึง บทสนทนาเกี่ยวกับการรับเงิน ซึ่งเป็นขั้นตอนหลังจากตอบรับคำขอร้อง 5) <ส่วนปิดบทสนทนา> หมายถึง บทสนทนาส่วนปิดท้าย

ภาพที่ 1 โครงสร้างปริจเฉทการสนทนา

จากภาพที่ 1 โครงสร้างแต่ละส่วนแสดงในกรอบเส้นทึบและกรอบเส้นประ โครงสร้างส่วนที่จำเป็นแสดงในกรอบเส้นทึบ ประกอบด้วย<ส่วนเปิดบทสนทนา><ส่วนขอร้อง>และ<ส่วนปิดบทสนทนา> โครงสร้างส่วนที่ไม่จำเป็นแสดงในกรอบเส้นประ ประกอบด้วย <ส่วนพูดคุยสัพเพเหระ>และ<ส่วนปรึกษา>ซึ่งเป็นส่วนที่เพิ่มเติมจากกรอบแนวคิดของ ｷｲ (2004)

ตารางที่ 2 ความถี่ของโครงสร้างแต่ละส่วนที่ปรากฏในบทสนทนา

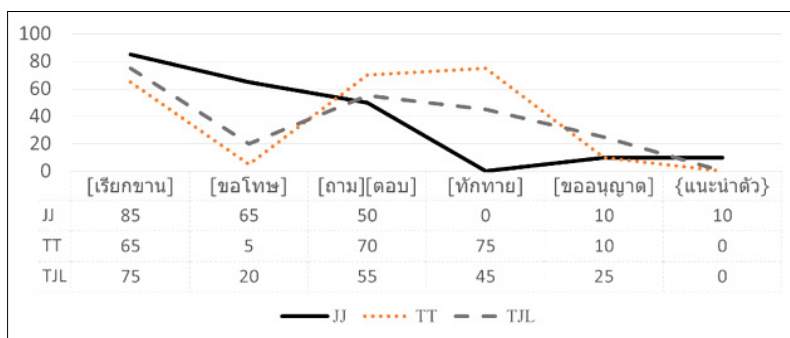
โครงสร้าง	JJ	TT	TJL
<ส่วนเปิดบทสนทนา>	100%	100%	100%
<ส่วนพูดคุยสัพเพเหระ>	20%	30%	35%
<ส่วนขอร้อง>	100%	100%	100%
<ส่วนปรึกษา>	65%	60%	60%
<ส่วนปิดบทสนทนา>	100%	100%	100%

จากตารางที่ 2 พบว่า<ส่วนเปิดบทสนทนา><ส่วนขอร้อง>และ<ส่วนปิดบทสนทนา>ปรากฏในบทสนทนาทุกคู่ รองลงมาคือ<ส่วนปรึกษา> (60-65%) และ<ส่วนพูดคุยสัพเพเหระ>ปรากฏความถี่น้อยที่สุด (20-35%)

โครงสร้างปริจเฉทการสนทนาแต่ละส่วนปรากฏความถี่ของการใช้หน่วยความหมายและการเรียงลำดับดังนี้

(1) <ส่วนเปิดบทสนทนา>

ความถี่ของการใช้หน่วยความหมายทั้งหมดในบทสนทนาของแต่ละกลุ่มแสดงในภาพที่ 2

ภาพที่ 2 ประเภทและความถี่ของการใช้หน่วยความหมายทั้งหมดใน<ส่วนเปิดบทสนทนา>

จากภาพที่ 2 พบลักษณะร่วมของทั้ง 3 กลุ่มดังนี้ (1) หน่วยความหมาย [เรียกขาน] และ [ถาม] [ตอบ] ปรากฏความถี่สูงกว่า 50% ในทุกกลุ่ม (2) หน่วยความหมาย [ขออนุญาต] และ [แนะนำตัว] ปรากฏความถี่เพียง 0-25% ส่วนลักษณะที่แตกต่างมี 2 ข้อดังนี้ (1) หน่วยความหมาย [ขอโทษ] ปรากฏความถี่สูงในกลุ่ม JJ (65%) แต่แทบไม่ปรากฏความถี่ในกลุ่ม TT และ TJL (2) หน่วยความหมาย [ทักทาย] ปรากฏความถี่สูงในกลุ่ม TT ถึง 75% รองลงมาคือ TJL (45%) แต่ไม่ปรากฏความถี่ในกลุ่ม JJ

เมื่อวิเคราะห์รูปแบบการเรียงลำดับหน่วยความหมาย พบว่ามี 3 รูปแบบตามข้อมูลในตารางที่ 3

ตารางที่ 3 รูปแบบการเรียงลำดับหน่วยความหมายใน<ส่วนเปิดบทสนทนา>

รูปแบบที่	การเรียงลำดับหน่วยความหมาย	JJ	TT	TJL
1	[เรียกขาน]→...	65%	40%	65%
2	[ทักทาย]→...	0%	45%	0%
3	อื่น ๆ	35%	15%	35%
รวม		100%	100%	100%

หมายเหตุ สัญลักษณ์... หมายถึง มีหน่วยความหมายอื่นเรียงต่อกัน

ตารางที่ 3 อธิบายหน่วยความหมายที่ปรากฏเป็นลำดับแรกสุดในบทสนทนา รูปแบบที่ 1-2 เป็นการเรียงลำดับของหน่วยความหมายตั้งแต่ 2 หน่วยขึ้นไป โดยเริ่มต้นจาก [เรียกขาน] และ [ทักทาย] ส่วนหน่วยความหมาย [ถาม] [ตอบ] ซึ่งพบการใช้ความถี่สูงในทุกกลุ่ม และ [ขอโทษ] ซึ่งพบการใช้ความถี่สูงเฉพาะกลุ่ม JJ นั้น จะปรากฏในลำดับที่ 2 เป็นต้นไป ส่วนรูปแบบที่ 3 เริ่มต้นด้วยหน่วยความหมาย [ขออนุญาต] [แนะนำตัว] แล้วต่อท้ายด้วยหน่วยความหมายอื่น หรือปรากฏเพียงแค่หน่วยความหมายเดียว เช่น [เรียกขาน]หรือ[ทักทาย]

กลุ่ม JJ และ TJL ปรากฏความถี่ของรูปแบบที่ 1 สูงที่สุด (65%) ซึ่งแตกต่างจากกลุ่ม TT ที่ปรากฏความถี่ของรูปแบบที่ 1 (40%) และ 2 (45%) ใกล้เคียงกัน โดยรูปแบบที่ 1 เริ่มต้นด้วยหน่วยความหมาย [เรียกขาน] ส่วนรูปแบบที่ 2 เริ่มต้นด้วย [ทักทาย] แล้วเรียงลำดับต่อท้ายด้วยหน่วยความหมายอื่น ตัวอย่าง 1 และ 3 แสดงการเรียงลำดับหน่วยความหมายตามรูปแบบที่ 1 ส่วนตัวอย่าง 2 แสดงการเรียงลำดับตามรูปแบบที่ 2

ตัวอย่าง 1 บทสนทนาของ JJ คู่ที่ 17

02	JJ35	すずきさん	[เรียกขาน]
03	JJ36	はい	[ตอบรับ]
04	JJ35	突然訪ねて本当に 申し訳ないんだけど	[ขอโทษ]

ตัวอย่าง 2 บทสนทนาของ TT คู่ที่ 5⁷

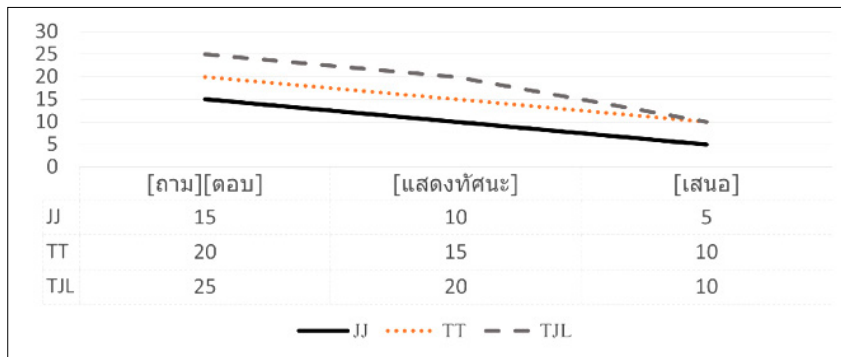
01	TJL9	สวัสดีจ่ะมานี่	[ทักทาย]
06	TJL10	สวัสดี	[ทักทาย]
10	TJL9	คือว่าเราขอโทษนะที่มารบกวนเธอกะทันหัน แบบเนี่ย	[ขอโทษ]
11	TJL10	อ้อไม่เป็นไร	[ตอบรับ]

ตัวอย่าง 3 บทสนทนาของ TJL คู่ที่ 1

01	TJL01	まき。	[เรียกขาน]
02	TJL01	入っても良い	[ขออนุญาต]
03	TJL02	(うん) どうぞ	[อนุญาต]
04	TJL01	何やってた本読んでた	[ถาม][ตอบ]
05	TJL02	うん。ちょっと	
06	TJL01	大丈夫?	[ถาม][ตอบ]
07	TJL02	大丈夫	

⁷ เนื่องจากบทสนทนาที่ถอดเป็นตัวอักษร ปรากฏผลัดทีเป็นเสียงหัวเราะ การหายใจเข้าออกあーっ รวมถึงส่วนที่ไม่สามารถถอดเป็นคำพูดได้ ซึ่งไม่อยู่ในขอบเขตการศึกษา ดังนั้น ผู้วิจัยจะขอลบส่วนนี้เพื่อความกระชับในการนำเสนอข้อมูล โดยหมายเลขที่ปรากฏในช่องซ้ายสุดคือ ลำดับผลการสนทนา

(2) <ส่วนพุดคุยศัพท์เพะ>

ภาพที่ 3 ประเภทและความถี่ของการใช้หน่วยความหมายทั้งหมดใน<ส่วนพุดคุยศัพท์เพะ>

จากภาพที่ 3 พบว่าแต่ละกลุ่มมีจำนวนคู่ที่ปรากฏ<ส่วนพุดคุยศัพท์เพะ>ดังนี้ กลุ่ม JJ 4 คู่ (20%), กลุ่ม TT 6 คู่ (30%) และกลุ่ม TJL 7 คู่ (35%) ความถี่ของการใช้หน่วยความหมายจึงลดลงตามไปด้วย หน่วยความหมายที่ปรากฏความถี่สูงสุดคือ [ถาม] [ตอบ] (25%) ซึ่งอยู่ในกลุ่ม TJL เมื่อวิเคราะห์เนื้อหาของหน่วยความหมายพบว่า (1) ทั้ง 3 กลุ่มจะถามตอบเกี่ยวกับการเรียนและแสดงทัศนะต่อคำตอบ (ตัวอย่าง 4) ส่วนหน่วยความหมาย [เสนอ] จะเป็นการเชื้อเชิญคู่สนทนาให้เติมน้ำหรือทานอาหาร ซึ่งเป็นการต้อนรับแขกตามมารยาท (ตัวอย่าง 5) (2) กลุ่ม TJL มีการเปิดประเด็นการสนทนาโดยพุดคุยเกี่ยวกับสภาพอากาศ หรือการชมห้องพักซึ่งไม่พบในกลุ่มอื่น (ตัวอย่าง 6)

ตัวอย่าง 4 บทสนทนาของ JJ คู่ที่ 11

12	JJ21	何か最近どう学校とか	[ถาม]
13	JJ22	(うーん) ぼちぼち全然勉強する (? 気もできない)	[ตอบ]
14	JJ21	本当	[ตกใจ]
16	JJ21	だめじゃん	[แสดงทัศนะ]
21	JJ22	ただ来てるって感じ	[ตอบ]
23	JJ21	そっかあ	[รับทราบ]
24	JJ22	眠いし	[ตอบ]

ตัวอย่าง 5 บทสนทนาของ TT คู่ที่ 3

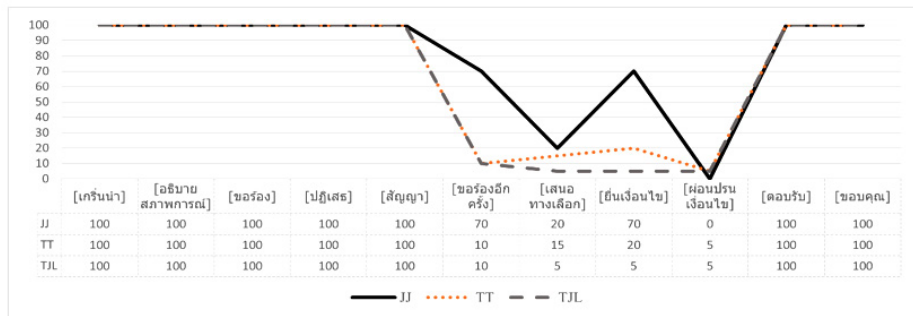
05	TT6	เข้ามาก่อน เข้ามาก่อน	[อนุญาต]
06	TT6	กินน้ำยัง	[ถาม]
07	TT6	มากินน้ำกินทำก่อน	[เสนอ]
08	TT5	ขอบคุณค่ะ	[ตอบรับ]
09	TT6	กินมะม่วงเนี่ยที่ซื้อมาจากหน้าปากซอย	[เสนอ]
11	TT5	ขอบคุณค่ะ ไม่เป็นไรค่ะ	[ปฏิเสธ]

ตัวอย่าง 6 บทสนทนาของ TJL คู่ที่ 11

06	TJL22	かとうさん 今日はどうぞお上がください。	[อนุญาต]
07	TJL21	(はい) くとうさん今日はおじゃまします。	[บอกกล่าว]
11	TJL22	どうぞお茶です。	[เสนอ]
13	TJL22	春はよいですね。(F えー) 天気も良いし桜もきれいだし。	[แสดงทัศนะ]
14	TJL21	んー	
19	TJL21	くとう くとうさんの部屋は	[แสดงทัศนะ] (ชม)
20	TJL21	明るくて	
21	TJL21	よい	
23	TJL21	きれいな部屋ですね。	
25	TJL22	いいえ、まだ掃除していません。	[ปฏิเสธคำชม]

(3) <ส่วนข้อร้อง>

ความถี่ของการใช้หน่วยความหมายแสดงในภาพที่ 4

ภาพที่ 4 ประเภทและความถี่ของการใช้หน่วยความหมายทั้งหมดใน<ส่วนข้อร้อง>

จากภาพที่ 4 เมื่อสังเกตแนวโน้มในภาพรวม พบลักษณะร่วมของทั้ง 3 กลุ่มดังนี้ (1) หน่วยความหมาย [เกริ่นนำ][อธิบายสภาพการณ์][ขอเรื่อง][ปฏิเสธ][สัญญา][ตอบรับ]และ[ขอบคุณ] ปรากฏในบทสนทนาทุกคู่ (2) หน่วยความหมาย[เสนอทางเลือก][ผ่อนปรนเงื่อนไข] ปรากฏความถี่ต่ำ (0-20%) ในทุกกลุ่ม ส่วนลักษณะที่แตกต่างกัน คือ กลุ่ม JJ มีแนวโน้มสูงในการใช้หน่วยความหมาย[ขอเรื่องอีกครั้ง]และ[ยื่นเงื่อนไข] (70%) ตรงข้ามกับกลุ่ม TT และ TJL ที่ปรากฏความถี่เพียง 5-20% รูปแบบการเรียงลำดับหน่วยความหมาย⁸ จำแนกเป็น 9 รูปแบบดังนี้⁹

ตารางที่ 4 รูปแบบการเรียงลำดับหน่วยความหมายใน<ส่วนข้อร้อง>

รูปแบบที่	การเรียงลำดับหน่วยความหมาย	JJ	TT	TJL
1	[เกริ่นนำ]→[อธิบายสภาพการณ์]→[ขอเรื่อง]→[ปฏิเสธ/เสนอทางเลือก]→[ขอเรื่องอีกครั้ง]→[ปฏิเสธ]→[ยื่นเงื่อนไข+/สัญญา]→[ตอบรับ]→[ขอบคุณ]	30%	0%	0%
2	[เกริ่นนำ]→[อธิบายสภาพการณ์]→[ขอเรื่อง]→[ปฏิเสธ]→[ผ่อนปรนเงื่อนไข]→[สัญญา]→[ตอบรับ]→[ขอบคุณ]	0%	5%	5%
3	[เกริ่นนำ]→[อธิบายสภาพการณ์]→[ขอเรื่อง]→[ปฏิเสธ/เสนอทางเลือก]→[ยื่นเงื่อนไข+/สัญญา]→[ตอบรับ]→[ขอบคุณ]	15%	85%	80%
4	[เกริ่นนำ]→[อธิบายสภาพการณ์]→[ขอเรื่อง]→[ปฏิเสธ]→[ขอเรื่องอีกครั้ง]→[ยื่นเงื่อนไข+/สัญญา]→[ตอบรับ]→[ขอบคุณ]	25%	10%	0%
5	[เกริ่นนำ]→[อธิบายสภาพการณ์]→[ขอเรื่อง]→[ปฏิเสธ]→[ขอเรื่องอีกครั้ง]→[เสนอทางเลือก]→[ปฏิเสธ]→[ยื่นเงื่อนไข+/สัญญา]→[ตอบรับ]→[ขอบคุณ]	5%	0%	5%
6	[เกริ่นนำ]→[อธิบายสภาพการณ์]→[ขอเรื่อง]→[ปฏิเสธ/เสนอทางเลือก]→[ยื่นเงื่อนไข+/สัญญา]→[ตอบรับ]→[ขอบคุณ]	10%	0%	0%

⁸ ในบทสนทนาปรากฏหน่วยความหมาย [ถาม][ตอบ] แทรกกระหว่างหน่วยความหมายอื่นซ้ำหลายครั้ง ผู้วิจัยจึงละการกล่าวถึงหน่วยความหมายนี้ในตาราง

⁹ สัญลักษณ์ที่ปรากฏในตาราง / หมายถึง หรือ, +/ หมายถึง และหรือ, หมายถึง ลำดับถัดไป ต่อจากนี้, [เส้นประ] หมายถึง อาจพบหน่วยความหมายนั้นในบางกรณี, --- หมายถึง อาจพบการเรียงลำดับหน่วยความหมายถัดไปในบางกรณี

รูปแบบที่	การเรียงลำดับหน่วยความหมาย	JJ	TT	TJL
7	<pre> [เกริ่นนำ]→[อธิบายสภาพการณ์]→[ขอร้อง]→[ปฏิเสธ]→[สัญญา] [ขอร้องอีกครั้ง]→[ตอบรับ]→[ขอบคุณ] </pre>	0%	0%	10%
8	<pre> [เกริ่นนำ]→[ขอร้อง]→[อธิบายสภาพการณ์]→[ปฏิเสธ] [สัญญา]→[ตอบรับ]→[ขอบคุณ] </pre>	5%	0%	0%
9	<pre> [เกริ่นนำ]→[ขอร้อง]→[อธิบายสภาพการณ์]→[ปฏิเสธ/เสนอทางเลือก] [ขอร้องอีกครั้ง]→[ปฏิเสธ]→[ยื่นเงื่อนไข/สัญญา]→[ตอบรับ]→[ขอบคุณ] </pre>	10%	0%	0%
รวม		100%	100%	100%

จากตารางข้างต้น พบลักษณะร่วมของทุกกลุ่มดังนี้ (1) การเรียงลำดับหน่วยความหมายจะเริ่มจาก [เกริ่นนำ][อธิบายสภาพการณ์][ขอร้อง]ตามลำดับ (รูปแบบที่ 1-7) ส่วนรูปแบบการเรียงลำดับจาก [เกริ่นนำ][ขอร้อง][อธิบายสภาพการณ์] (รูปแบบที่ 8-9) แทบไม่ปรากฏความถี่ โดยหน่วยความหมายที่ปรากฏหลังจาก [ปฏิเสธ] มีประเภทและการเรียงลำดับแตกต่างกัน (2) ทุกกลุ่มมีการเรียงลำดับหน่วยความหมายที่จำเป็น คือ [เกริ่นนำ][อธิบายสภาพการณ์][ขอร้อง][ปฏิเสธ][สัญญา] และ[ตอบรับ] สอดคล้องกับความถี่ของการใช้หน่วยความหมายที่แสดงในภาพที่ 4

เมื่อวิเคราะห์ภาพรวมจะเห็นความแตกต่าง สรุปได้ 2 ข้อดังนี้ (1) กลุ่ม JJ มีรูปแบบการเรียงลำดับที่หลากหลายถึง 7 รูปแบบ แต่กลุ่ม TT และ TJL มีเพียง 3-4 รูปแบบเท่านั้น (2) กลุ่ม JJ มีแนวโน้มสูงที่จะใช้รูปแบบที่ 1(30%) และ 4(25%) ซึ่งไม่ปรากฏความถี่ในสองกลุ่มที่เหลือ ส่วนกลุ่ม TT และ TJL นิยมใช้รูปแบบที่ 3 รูปแบบเดียวมากถึง 85% และ 80% ซึ่งรูปแบบที่ 3 มีโครงสร้างคล้ายกับรูปแบบที่ 1 และ 4 แต่ไม่ปรากฏหน่วยความหมาย [ขอร้องอีกครั้ง]และ[ยื่นเงื่อนไข]

ตัวอย่าง 7 บทสนทนาของ JJ คู่ที่ 10

08	JJ09	あのさあちよっとお願いがあるんだけどさあ。	[เกริ่นนำ]
15	JJ09	ちょっと聞いてくれる。	
10-11	JJ10	えーなんだろう。なにかなあ (うん) 良い良い取り敢えず聞くからどうぞ。	
15-16	JJ09	私さあ (あの一) お父さんがさ。急にさ入院してさ。	[อธิบายสภาพการณ์]
18-20	JJ09	手術することになったよね。	
21	JJ10	嘘大変大丈夫	
25-29	JJ09	入院する時にさあ最初に病院にさ。なんか十万円程度払わないといけないのよ。	
30	JJ10	十万円大金じゃない。	
31	JJ09	それでさ。今さちよとさ。お金がさ あまりないんだけどさ。	
39-43	JJ09	ちよっと (あの一) 十万円なんだけどさ。何か貸してもらえないかな。	[ขอร้อง]
46	JJ10	でも。十万円っていったら大金だよええ。	[ปฏิเสธ]
52-55	JJ09	ちよっとお母さんもさ。無理みたいなのね。	[อธิบายสภาพการณ์]
56	JJ10	ええ。	
64	JJ09	もう明日さ何か手続きしてくれとか言われちゃって。	
65	JJ10	うん。	
69-73	JJ09	私今バイトしてるじゃない。でさ。来月さ十万ちよっとあるのよね。お金がもう貰える金額決まってるからさ。	
74	JJ10	うーん。	
77	JJ09	バイト (?代) がさ入ったらすぐ返すからさ。	

83-86	JJ10	駄目かなあ。私もねえちようど夏休みに海外旅行するために貯めたねお金があるんだけど。	[ปฏิเสธ]
89	JJ09	(あの) 貸してくれると本当に助かるんだけど。	[ขอร้องอีกครั้ง]
91	JJ09	絶対さあバイト料はねもう十万以上あることは確かなのよだからさ。	[อธิบายสภาพการณ์]
92	JJ10	うーん	
94-100	JJ09	(あの) 絶対返すから。(うーん) 返さなかったらさ。家に来て取り立てても良いからさ。	[ยื่นเงื่อนไข]
116-118	JJ10	分かったじゃあ。一筆書いてもらって。	[ยื่นเงื่อนไข]
119	JJ09	うん	
120	JJ10	お金貸すよ。	[ตอบรับ]

บทสนทนาข้างต้นเรียงลำดับตามรูปแบบที่ 4 ซึ่งปรากฏหน่วยความหมาย[อธิบายสภาพการณ์][ปฏิเสธ][ยื่นเงื่อนไข] มากกว่า 1 ครั้ง หลังจากถูกปฏิเสธ JJ09 ได้ขอร้องอีกครั้ง พร้อมกับอธิบายสภาพการณ์ และเสนอแนวทางเพื่อให้คู่สนทนาตอบรับคำขอร้อง โดยยื่นเงื่อนไขว่า หากไม่คืนเงิน สามารถมาทวงเงินที่บ้านได้ แต่ JJ10 ให้คู่สนทนาดังนามในสัญญากู้ยืมเงิน

นอกจากนี้ยังพบว่ากลุ่ม JJ ใช้ถ้อยคำในหน่วยความหมายที่แตกต่างจากกลุ่มอื่น ประเด็นที่น่าสนใจสรุปได้ดังนี้

(1) [เกริ่นนำ] นอกเหนือจากการกล่าวคำขอโทษ การพูดเกริ่นนำเพื่อบอกธุระแล้ว กลุ่ม JJ มีการใช้ถ้อยคำแสดงความเกรงใจหรือตำหนิตนเอง「本当はね (あの) 言うのととても本当に気が引けるんだけど」(JJ07),「ごめんこんなこと言うのもすごい恥ずかしい話なんだけど」(JJ11),「誠に言い辛いことですが」(JJ35)

(2) [อธิบายสภาพการณ์] พบการใช้ถ้อยคำเพื่อขอความเห็นใจว่า ตนเองนั้นไม่มีทางเลือกแล้วจริง ๆ เช่น 「私もお金の貸し借りとか絶対しちゃいけないってもうずっと・・・今回はすごいもう背に腹は代えられないっていうか。父の命に関わることで」(JJ 33)

(3) [ปฏิเสธ] พบการใช้ถ้อยคำตำหนิรวมถึงการใช้คำที่แสดงความยากลำบากในการออมเงิน เพื่อให้คู่สนทนาตีความว่าไม่เหมาะสมที่จะมาขอยืมเงิน ดังตัวอย่าง 「長い間かかって結構働いて貯めたお金から・・・一生懸命頑張って急に全部貸してなんて言うのも凶々しいんだけどさ」(JJ32)

(4) [เสนอทางเลือก] พบการใช้ถ้อยคำแฝงเจตนาตำหนิคู่สนทนา เช่น 「一万ずつ十人に借りりゃあいじゃん」(JJ28), 「ほかの友人の方でなくても例えばご兄弟はいらっしゃらないんですか。ご親族とか。あるいは銀行の短期のローンとかですね。そういった利用がちょっと難しいんですか。」(JJ43)

(5) [ยื่นเงื่อนไข] พบการใช้วัจนกรรมขอร้องให้คู่สนทนาดังนามในสัญญากู้ยืมเงินหรือให้คู่สนทนาไปทวงเงินที่บ้าน เช่น 「じゃあ、(あの) 借用書書くんでちゃんと判子も押してやるんで お願いします」(JJ29) รวมถึงการกล่าวถึงผลเสียที่จะเกิดขึ้น หากไม่คืนเงินตามกำหนด เช่น 「返してもらえなかったら、もう本当にたきざわさんとの縁はこれっきりにさせていただきます。」(JJ30)

(6) [สัญญา] พบการใช้ถ้อยคำเพื่อสร้างความเชื่อมั่น เช่น 「信じてください。必ず返しますから」(JJ01), 「来月までには必ず責任もって返しますので」(JJ07) และยังพบการใช้คำว่า 土下座 หมายถึง การก้มกราบ ตัวอย่าง「それはもう土下座してでも返すことは約束しますんで。このご恩は一生忘れません」(JJ39)

ตัวอย่าง 8 คือบทสนทนาของกลุ่ม TT ตามรูปแบบที่ 3 โดยเรียงลำดับหน่วยความหมาย[เกริ่นนำ][อธิบายสภาพการณ์][ขอร้อง][ปฏิเสธ][สัญญา][ตอบรับ] ซึ่งไม่ปรากฏหน่วยความหมาย [ขอร้องอีกครั้ง] และ [ยื่นเงื่อนไข]

ตัวอย่าง 8 บทสนทนาของ TT คู่ที่ 1

08	TT1	โทษทีนะว่างรีเปล่า มีเรื่องจะคุยหน่อย	[เกริ่นนำ]
09	TT2	อืม มีอะไรเธอ	
11-28	TT1	พอดีว่า (เอ่อ) พ่อ พ่อเราต้อง (เอ่อ) เข้าโรงพยาบาลอยู่อะนะ แล้ว ที่นี้ (เอ่อ) พ่อต้องรับการผ่าตัดหมอบอกว่าต้องใช้เงิน (ประมาณ)ห้าหมื่นนะ ที่นี้ (เอ่อ)	[อธิบายสภาพการณ์]
30	TT	อืม	
32-44	TT1	เดือนหน้าเนี่ย เงินที่เราไป (เอ่อ) ทำงานพิเศษเนี่ยก็จะออกประมาณต้นเดือนหน้า ก็ เราจะใช้คืนให้ ได้ประมาณต้นเดือนหน้าเนี่ย เงินที่เราไป (เอ่อ)	
45-49	TT1	ช่วยให้เรายืมได้มั้ย ชักห้าหมื่น	[ขอร้อง]
50-56	TT2	แต่ว่า เราก็มียืมเก็บอยู่ห้าหมื่นพอดี แล้วว่าจะไปเที่ยวในช่วง summer	[ปฏิเสธ]
60-61	TT1	แต่ว่า เตี่ยว พ่อ เตี่ยต้นเดือนพอเงินออกปุ๊บเราจะคืนเงินให้เลยอะ	[สัญญา]
64-65	TT1	ต้อง ใช้เงินเมื่อไหร่ เหม่อถ้าจะไป เนี่ย	[ถาม][ตอบ]
66	TT2	ก็	
67	TT1	ถ้าไปเที่ยวอะ	
68	TT2	ประมาณเดือนเมษา	
69	TT1	ถ้าอย่างงั้นต้นเดือนเรารับรองว่าเราใช้ให้แน่	[สัญญา]
75	TT2	อืม	[ตอบรับ]
76	TT2	เราคงให้ยืมได้	

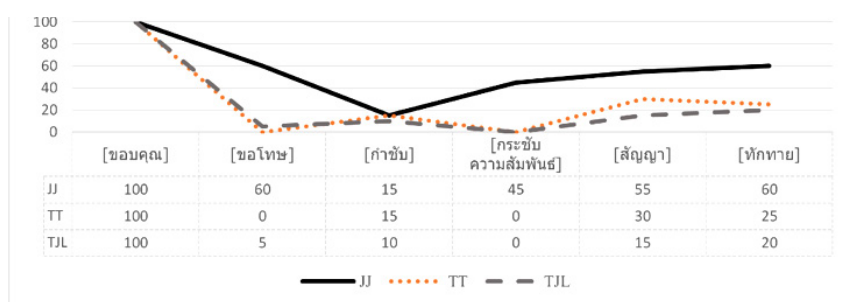
(4) <ส่วนปรึกษา>

ปรากฏหน่วยความหมาย [เสนอแนวทาง] และคู่วิจารณ์กรรม[ขอบคุณ][ตอบรับ] ซึ่งมีความถี่ใกล้เคียงกันทุกกลุ่ม คือ กลุ่ม JJ(65%), TT(60%) และ TJL(60%) โดยผู้ถูกขอร้องจะเสนอแนวทางในการให้ยืมเงิน เช่น ไปธนาคารด้วยกัน ไปธนาคารแล้วจะแวะไปหาที่บ้าน จะถอนเงินมาให้วันนี้ ถ้าเตรียมเงินแล้วจะโทรหา หรือมอบเงินให้ทันที ดังตัวอย่าง

ตัวอย่าง 9 บทสนทนาของ TJL คู่ที่ 6

89-94	TJL12	それじゃあ明日私の部屋に来てください。お金を貸します。	[เสนอแนวทาง]
95	TJL11	(あ) (はい) 有難うございました。	[ขอบคุณ] (ตอบรับ)

(5) <ส่วนปิดบทสนทนา>

ภาพที่ 5 ประเภทและความถี่ของการใช้หน่วยความหมายทั้งหมดใน<ส่วนปิดบทสนทนา>

จากภาพที่ 5 พบว่าหน่วยความหมาย[ขอบคุณ]ปรากฏในบทสนทนาของทุกกลุ่ม แต่เมื่อวิเคราะห์หน่วยความหมายอื่น จะเห็นความแตกต่าง คือ กลุ่ม JJ ปรากฏความถี่ของ[ขอโทษ][กระชับความสัมพันธ์][สัญญา][หักทลาย] มากกว่ากลุ่ม TT และ TJL อย่างเห็นได้ชัด โดยเฉพาะหน่วยความหมาย[ขอโทษ]และ[กระชับความสัมพันธ์] แทบไม่ปรากฏในสองกลุ่ม (0-5%)

รูปแบบการเรียงลำดับหน่วยความหมาย จำแนกออกเป็น 10 รูปแบบดังข้อมูลในตารางที่ 5

ตารางที่ 5 รูปแบบการเรียงลำดับหน่วยความหมายใน<ส่วนปิดบทสนทนา>

รูปแบบที่	การเรียงลำดับหน่วยความหมาย	JJ	TT	TJL
1	[ขอบคุณ]	5%	40%	65%
2	[ขอบคุณ]→[หักทลาย]	0%	20%	5%
3	[ขอบคุณ]→[สัญญา]	5%	25%	15%
4	[ขอบคุณ]→[กำชับ]	0%	5%	0%
5	[ขอบคุณ]→[กำชับ]→[สัญญา]	5%	5%	0%
6	[ขอบคุณ]→[กำชับ]→[หักทลาย]	0%	5%	10%
7	[ขอบคุณ]→...→[หักทลาย]	60%	0%	0%
8	[ขอบคุณ]→...→[ขอบคุณ]	20%	0%	0%
9	[ขอบคุณ]→...→[สัญญา]	5%	0%	0%
10	[ขอโทษ]→[ขอบคุณ]→[หักทลาย]	0%	0%	5%
รวม		100%	100%	100%

จากตารางที่ 5 พบว่ารูปแบบที่ 1 ปรากฏเพียงแค่หน่วยความหมายเดียว คือ [ขอบคุณ] ซึ่งเป็นรูปแบบที่ปรากฏความถี่สูงที่สุดในกลุ่ม TT(40%) TJL(65%) ตรงข้ามกับกลุ่ม JJ ที่ใช้รูปแบบที่ 7 มากที่สุด (60%) จึงเห็นความแตกต่างได้อย่างชัดเจนว่า กลุ่ม JJ ใช้หน่วยความหมายหลายประเภท และมีรูปแบบการเรียงลำดับที่ซับซ้อน ส่วนกลุ่ม TT และ TJL มีแนวโน้มที่จะใช้หน่วยความหมายเพียงแค่ 1-3 ประเภทคือ [ขอบคุณ][หักทลาย]และ[สัญญา]

หน่วยความหมายที่ปรากฏความถี่สูงในกลุ่ม JJ เช่น [ขอโทษ][กระชับความสัมพันธ์][สัญญา][หักทลาย] ดังข้อมูลที่แสดงในภาพที่ 5 จะปรากฏในลำดับที่ 2 เป็นต้นไปจนถึงลำดับสุดท้าย

ตัวอย่างต่อไปนี้เป็น <ส่วนปิดบทสนทนา>ของกลุ่ม JJ ตามรูปแบบที่ 7 ซึ่งปรากฏการใช้หน่วยความหมาย [ขอบคุณ]และ[หักทลาย]มากกว่า 1 ครั้ง นอกจากนี้ยังมีการใช้หน่วยความหมาย[ขอโทษ]และ[ขอบคุณ]ในผลัดเดียวกันด้วย ซึ่งที่ไม่พบในกลุ่ม TT และ TJL

ตัวอย่าง 10 บทสนทนาของ JJ คู่ที่ 9

329	JJ17	有難う嬉しい有難う	[ขอบคุณ]
334	JJ18	んー	[ตอบรับ]
335	JJ17	申し訳ないです。どうも有難う	[ขอโทษ][ขอบคุณ]
356-357	JJ18	んー。そうだねお父さんね大変だもんね。色々大変だと思うけど頑張っ	[กระชับความสัมพันธ์]
359	JJ17	うん。有難う	[ขอบคุณ] (ตอบรับ)
362	JJ18	それじゃあ。またね。	[หักทลาย]
368	JJ17	絶対この恩忘れないから。	[ขอบคุณ]
373	JJ18	わかった。	[ตอบรับ]

375	JJ18	それじゃあね。	[ทักษาย]
377	JJ17	それじゃあねえ。	[ทักษาย]
378	JJ17	どうも有難う。	[ขอบคุณ] (ทักษาย)

7. สรุปและอภิปรายผลการศึกษา

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์เปรียบเทียบโครงสร้างปริจเฉทการสนทนาและหน่วยความหมายของวัจนกรรมขอร้อง โดยมีกลุ่มเป้าหมาย คือ ชาวญี่ปุ่น (JJ) ชาวไทย (TT) และผู้เรียนภาษาญี่ปุ่นชาวไทย (TJL)

สรุปผลการศึกษา 4 ข้อดังนี้ (1) โครงสร้างปริจเฉทการสนทนาแบ่งออกเป็น 5 ส่วน ประกอบด้วย<ส่วนเปิดบทสนทนา><ส่วนพูดคุยสัพเพเหระ><ส่วนขอร้อง><ส่วนปรึกษา><ส่วนปิดบทสนทนา>โครงสร้างส่วนที่จำเป็นคือ<ส่วนเปิดบทสนทนา><ส่วนขอร้อง><ส่วนปิดบทสนทนา> และโครงสร้างส่วนที่ไม่จำเป็นคือ<ส่วนพูดคุยสัพเพเหระ><ส่วนปรึกษา> ผลการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ไม่สอดคล้องกับ 古エ (2014) ที่กล่าวว่า การพูดคุยสัพเพเหระเป็นส่วนหนึ่งของโครงสร้างส่วนที่จำเป็น ทั้งนี้เนื่องจากการวิจัยดังกล่าวได้กำหนดสถานการณ์การขอยืมสิ่งของจากเพื่อนสนิทจึงมีการพูดคุยสัพเพเหระหรือหยิบยกประเด็นที่เกี่ยวข้องกับสิ่งของนั้นขึ้นมาพูดคุยกัน แล้วเชื่อมโยงเข้าสู่การขอร้อง แต่การศึกษาค้นคว้านี้กำหนดสถานการณ์การขอยืมเงิน ซึ่งมีระดับการคุกคามหน้าและระดับความเดือดร้อนหากถูกปฏิเสธสูง จึงเป็นไปได้ยากที่จะมีการพูดคุยสัพเพเหระในหัวข้อนี้กับคนไม่สนิท ดังนั้นหัวข้อการสนทนาที่พบในการศึกษาค้นคว้านี้คือ การพูดคุยเกี่ยวกับการเรียน การเชื้อเชิญคู่สนทนาให้ดื่มเครื่องดื่มหรือทานอาหารซึ่งพบในกลุ่ม JJ และ TT ส่วนกลุ่ม TJL พูดคุยเกี่ยวกับสภาพอากาศและการชมห้องพัก ซึ่งเป็นหัวข้อที่แตกต่างจากทั้ง 2 กลุ่ม ผู้วิจัยมีความคิดเห็นว่า การสนทนาของกลุ่ม TJL เกิดขึ้นเพราะผู้เรียนต้องการสร้างบรรยากาศ การสนทนาด้วยการชมซึ่งเป็นกลยุทธ์เชิงบวก ก่อนเข้าสู่บทสนทนาที่มีความตึงเครียด

(2) ใน<ส่วนเปิดบทสนทนา> กลุ่ม JJ ใช้หน่วยความหมาย[ขอโทษ] ส่วนกลุ่ม TT และ TJL ใช้หน่วยความหมาย [ทักษาย] ในความถี่สูง การเรียงลำดับหน่วยความหมายของกลุ่ม JJ และ TJL เริ่มจาก[เรียกขาน] ส่วนกลุ่ม TT จะเริ่มจาก [เรียกขาน] หรือ [ทักษาย]แล้วต่อท้ายด้วยหน่วยความหมายอื่น จากผลการศึกษาที่กล่าวมา อภิปรายผลได้ 2 ประเด็นดังนี้ (1) จากข้อมูลแสดงในภาพที่ 2 กลุ่ม JJ มีสัดส่วนการใช้หน่วยความหมาย[ขอโทษ] มากถึง 65% ส่วนกลุ่ม JJ และ TJL มีสัดส่วนเพียง 5% และ 20% ตามลำดับ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากชาวญี่ปุ่นมีแนวคิดว่าการขอร้องเป็นการรบกวนคนอื่น การขอโทษจึงเป็นการแสดงความรู้สึกใส่ใจต่อคู่สนทนาและเป็นกลยุทธ์แสดงความสุภาพ ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ ウィッタヤーบันยาน (2006), 楊 (2008) และ ヤズイ (2021) เป็นต้น ตรงข้ามกับกลุ่ม TT และ TJL ที่กล่าวคำขอโทษในสัดส่วนที่น้อยกว่า ซึ่งอาจเป็นเพราะว่าการขอโทษในวัฒนธรรมไทยมักจะใช้เฉพาะสถานการณ์ที่ทำให้ผิดพลาดหรือทำให้ผู้อื่นรู้สึกไม่สบายใจ โดยชาวไทยจะมองว่าการขอโทษคือการยอมรับว่าตนเองทำผิด ซึ่งทำให้ผู้พูดเสียหน้า จึงหลีกเลี่ยงการกล่าวคำขอโทษโดยใช้ถ้อยคำสุภาพผ่านคำพูดหรือการกระทำอื่นแทนการขอโทษตรง ๆ จากเหตุผลดังกล่าว มีความเป็นไปได้ว่าผู้เรียนชาวไทยอาจได้รับอิทธิพลจากภาษาแม่ จึงใช้คำขอโทษในสัดส่วนที่น้อยใกล้เคียงกับกลุ่มชาวไทย จากการศึกษาทางวิจัยซึ่งกล่าวไว้ในหัวข้อ 4.3 พบว่านอกเหนือจากชาวไทยแล้ว ชาวจีน ชาวเวียดนาม และชาวซาอุดีอาระเบียกล่าวคำขอโทษน้อยกว่าชาวญี่ปุ่นเช่นกัน จึงวิเคราะห์ได้ว่าเป็นลักษณะร่วมของชาวไทยและหลายชาติ (2) กลุ่ม JJ และ TJL เปิดบทสนทนาด้วยหน่วยความหมาย[เรียกขาน] ทั้งนี้เนื่องจากคำเรียกขานในภาษาญี่ปุ่นทำหน้าที่ดึงดูดความสนใจและเป็นส่วนเกริ่นนำของวัจนกรรม (小林, 2002) โดยชาวญี่ปุ่นมักจะกล่าวคำเรียกขานและรอจังหวะคู่สนทนาตอบรับ เช่น 「田中さん」「はい」 จึงมีความเป็นไปได้ว่าผู้เรียนชาวไทยได้รับอิทธิพลจากภาษาเป้าหมาย ตรงข้ามกับ

กลุ่ม TT ที่เปิดบทสนทนาด้วยหน่วยความหมาย[เรียกขาน]หรือ[ทักทาย]ในสัดส่วนที่ใกล้เคียงกัน เมื่อวิเคราะห์ลักษณะการใช้ภาษา พบว่ากลุ่ม TT มักจะกล่าวคำทักทายแล้วต่อท้ายด้วยชื่อของคู่สนทนาแล้วรอจังหวะให้คู่สนทนาตอบรับด้วยคำทักทาย เช่น “สวัสดีก๊” “สวัสดี” ทั้งนี้เนื่องจากผู้ขอเรื่องและผู้ถูกขอเรื่องต่างอยู่ในสถานะของคนที่รู้จักซึ่งไม่ได้พบปะกันเป็นประจำ จึงทักทายกันตามมารยาท ซึ่งลักษณะการใช้ภาษาของกลุ่ม TT ไม่ปรากฏในกลุ่ม JJ และ TJL รวมถึงงานวิจัยที่ผ่านมาด้วยเช่นกัน

(3) โครงสร้างปริจเฉทการสนทนาใน<ส่วนขอเรื่อง>ที่ปรากฏความถี่สูงในทุกกลุ่มมีการเรียงลำดับจาก [เกริ่นนำ]→[อธิบายสภาพการณ์]→[ขอเรื่อง]→[ปฏิเสธ]→[สัญญา]→[ตอบรับ]→[ขอบคุณ] สอดคล้องกับผลการศึกษาของ 張(2002), 施 (2006) และ 本間美穂(2016) เป็นต้น จึงสรุปได้ว่า การขอเรื่องไม่ว่าในสถานการณ์การขอยืมสิ่งของ การขอยืมเงิน การขอเรื่องให้คู่สนทนาทำบางสิ่งบางอย่างให้ จะมีโครงสร้างปริจเฉทการสนทนาที่คล้ายคลึงกัน แต่เมื่อวิเคราะห์ความถี่ของการใช้หน่วยความหมาย พบว่ากลุ่ม JJ มีแนวโน้มสูงที่จะใช้หน่วยความหมาย[ขอเรื่องอีกครั้ง]และ[ยื่นเงื่อนไข] ซึ่งเป็นลักษณะการใช้ที่ปรากฏความถี่น้อยในกลุ่ม TT และ TJL ผลการศึกษานี้ไม่พบในงานวิจัยที่ผ่านมา เมื่อวิเคราะห์รูปแบบการเรียงลำดับหน่วยความหมาย พบว่ากลุ่ม JJ มีรูปแบบการเรียงที่ซับซ้อนและมีความหลากหลาย ตรงข้ามกับกลุ่ม TT และ TJL ที่มีรูปแบบการเรียงลำดับที่ไม่ซับซ้อนและมีจำนวนรูปแบบน้อยกว่า การที่กลุ่ม JJ มีการเลือกใช้หน่วยความหมายและรูปแบบการเรียงลำดับหน่วยความหมายที่แตกต่างจากกลุ่ม TT และ TJL อาจมีสาเหตุมาจากระบบแนวคิดที่แตกต่างกัน อ้างอิงผลการศึกษาของ 陳 (2013, pp. 167-182) ที่กล่าวว่า ชาวญี่ปุ่นมีแนวโน้มสูงที่จะปฏิเสธการขอยืมเงิน โดยจะอธิบายเหตุผลหรือเสนอทางเลือกแทนการตอบปฏิเสธตรง ๆ จากการวิเคราะห์บทสนทนา พบว่ากลุ่ม JJ มีจำนวนผลัดการสนทนามากกว่ากลุ่ม TT และ TJL รวมถึงปรากฏการใช้หน่วยความหมาย[ถาม][ตอบ][อธิบายสภาพการณ์][ขอเรื่องอีกครั้ง]ซ้ำกันหลายครั้ง มีการใช้หน่วยความหมาย[ยื่นเงื่อนไข]ในความถี่สูง รวมถึงการเสนอทางเลือกโดยใช้ถ้อยคำแฝงเจตนาตำหนิ ซึ่งแสดงให้เห็นว่าชาวญี่ปุ่นจะไม่ให้คนอื่นยืมเงินได้โดยง่าย ซึ่งเป็นลักษณะตรงข้ามกับกลุ่ม TT และ TJL ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากสังคมไทย มีแนวคิดเรื่องการพึ่งพาอาศัยกัน การช่วยเหลือผู้อื่นให้พ้นจากความทุกข์ยากลำบากเป็นการทำบุญชาวไทยจึงรู้สึกเห็นใจและยินดีให้ความช่วยเหลือในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับบุคคลในครอบครัว และจะไม่กล่าวถ้อยคำตำหนิผู้ที่มาขอความช่วยเหลือ แม้ว่าจะไม่สามารถช่วยเหลือได้ทั้งหมด แต่ก็พยายามหาแนวทางช่วยเหลือในขอบเขตที่สามารถทำได้ ซึ่งสอดคล้องกับลักษณะของชาวไทยที่กล่าวไว้ในงานวิจัยของ プーンウオンブラサー ト(2019) ดังจะเห็นได้จากการใช้หน่วยความหมาย[ผ่อนปรนเงื่อนไข]ในกลุ่ม TT และ TJL (ปรากฏความถี่กลุ่มละ 5%) เช่น การให้ยืมเงินครั้งหนึ่ง เป็นต้น

(4) <ส่วนปิดบทสนทนา>ทั้ง 3 กลุ่มปรากฏหน่วยความหมาย[ขอบคุณ]ในทุกบทสนทนา แต่กลุ่ม JJ จะใช้หน่วยความหมาย[ขอโทษ][กระชับความสัมพันธ์][สัญญา][ทักทาย] มากกว่ากลุ่ม TT และ TJL อย่างเห็นได้ชัด การเรียงลำดับหน่วยความหมายของกลุ่ม JJ เริ่มจาก[ขอบคุณ]แล้วต่อท้ายด้วยหน่วยความหมายอื่น ส่วนกลุ่ม TT และ TJL ปรากฏเฉพาะหน่วยความหมาย[ขอบคุณ]เท่านั้น เมื่อวิเคราะห์การเรียงลำดับหน่วยความหมายของกลุ่ม JJ พบว่า กลุ่มนี้มีการใช้หน่วยความหมาย[ขอโทษ]และ[ขอบคุณ]ซ้ำหลายครั้ง และปรากฏการใช้หน่วยความหมายทั้ง 2 หน่วยในผลัดเดียวกัน ซึ่งเป็นการใช้คำขอโทษแทนความรู้สึกขอบคุณ แม้ว่าคู่สนทนาจะกล่าวคำทักทายเพื่อปิดบทสนทนา แต่อีกฝ่ายก็ยังกล่าวคำขอบคุณด้วยคำว่า 「絶対この恩忘れないから。」 คำขอโทษและคำขอบคุณจึงมีความสำคัญอย่างยิ่ง เนื่องจากสะท้อนแนวคิดเรื่องการให้การรับบุญคุณและมารยาทในสังคมญี่ปุ่น ซึ่งเน้นการเคารพและการรักษาความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ดังนั้นการขอยืมเงินมักจะมาพร้อมกับการแสดงความ

ขอบคุณ การแสดงรับผิดชอบโดยการคืนเงินตามกำหนดเวลาและการรักษาความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างผู้ให้ยืมและผู้ขอยืม ดังจะเห็นได้จากการใช้หน่วยความหมาย[ขอโทษ][กระชับความสัมพันธ์][สัญญา][หักทลาย] ในความถี่ที่สูง ซึ่งตรงข้ามกับกลุ่ม TT และ TJL ที่มีจะปิดบทสนทนาด้วยหน่วยความหมาย[ขอบคุณ] หรือในบางกรณีอาจใช้หน่วยความหมาย [สัญญา] และ [หักทลาย]ร่วมด้วย เช่น [ขอบคุณ]→[หักทลาย] (รูปแบบที่ 2) และ [ขอบคุณ]→[สัญญา] (รูปแบบที่ 3) โดยไม่กล่าวคำขอบคุณและคำขอโทษซ้ำหลายครั้ง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะชาวไทยไม่ใช่คำขอโทษเพื่อแสดงความรู้สึกขอบคุณ และจะไม่กล่าวคำขอบคุณซ้ำหลายครั้ง ถ้าเป็นคนสนิท เช่น บุคคลในครอบครัวหรือเพื่อน ชาวไทยอาจรู้สึกที่ไม่จำเป็นต้องพูดขอบคุณหลายครั้ง เพราะมีความเป็นทางการมากเกินไป ซึ่งเป็นแนวคิดที่สอดคล้องกับชาวจีนเช่นกัน (和田也, 2008) ดังนั้นการขอบคุณเพียงครั้งเดียวก็เพียงพอที่จะสื่อความรู้สึก ในทางกลับกัน การกล่าวคำขอบคุณซ้ำหลายครั้งอาจถูกมองว่าเป็นเป็นธรรมชาติหรือเป็นการแสดงความเกรงใจที่มากเกินไป

เมื่อวิเคราะห์ในมุมมองของผู้ขอร้อง การขอร้องที่มีระดับการคุกคามหน้าเชิงลบสูง ทั้ง 3 กลุ่มจะใช้กลยุทธ์ความสุภาพเชิงลบเพื่อลดระดับการคุกคามหน้า แต่กลุ่ม JJ มีลักษณะการใช้ภาษาที่แตกต่างจากกลุ่มอื่น เช่น การพูดเกริ่นนำโดยใช้ถ้อยคำแสดงความเกรงใจหรือการกล่าวตำหนิตนเอง เพื่อรักษาระยะห่างกับคู่สนทนาซึ่งเป็นคนรู้จัก การอธิบายสภาพการณ์เพื่อหว่านล้อมให้คู่สนทนาเห็นถึงความจำเป็นของผู้ขอร้อง การกล่าวคำขอโทษ คำขอบคุณและคำสัญญาซ้ำหลายครั้ง โครงสร้างการเรียงลำดับหน่วยความหมายจึงมีความซับซ้อนและหลากหลาย เมื่อวิเคราะห์ในมุมมองของผู้ถูกขอร้อง การขอร้องเป็นการถูกคุกคามหน้า จึงพบถ้อยคำปฏิเสธที่แฝงความรู้สึกตำหนิหรือไม่พอใจในกลุ่ม JJ บางคู่ ในกรณีของการตอบรับ ก็มักจะยื่นเงื่อนไขเพื่อให้มั่นใจว่าจะได้รับเงินคืน หรือการกล่าวถึงผลเสียหากไม่ทำตามเงื่อนไข ตรงข้ามกับกลุ่ม TT และ TJL ที่มีแนวโน้มในการตอบรับคำขอร้องง่ายกว่า ซึ่งอาจเกิดจากอิทธิพลของระบบแนวคิดเรื่องการพึ่งพาอาศัยกัน จึงปรากฏการใช้หน่วยความหมาย [ผ่อนปรนเงื่อนไข] ในทั้ง 2 กลุ่ม และมีความถี่ของการใช้หน่วยความหมาย [ขอโทษ] [ยื่นเงื่อนไข] น้อยกว่ากลุ่ม JJ

ผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่า ทั้ง 3 กลุ่มมีโครงสร้างปริจเฉทการสนทนาและการใช้หน่วยความหมายที่คล้ายคลึงกันเพียงบางส่วน ประเด็นที่คล้ายคลึงกันคือ ทุกกลุ่มมีการเรียงลำดับหน่วยความหมาย [เกริ่นนำ]→[อธิบายสภาพการณ์]→[ขอร้อง]→[ปฏิเสธ]→[สัญญา]→[ตอบรับ]→[ขอบคุณ] ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาทางวิจัยที่ผ่านมา โดยกลุ่ม TJL มีโครงสร้างปริจเฉทการสนทนาและการใช้หน่วยความหมายที่ใกล้เคียงกับกลุ่ม TT ในทุกส่วน ยกเว้นการเรียงลำดับหน่วยความหมายใน<ส่วนเปิดบทสนทนา> จึงกล่าวได้ว่าอันตรภาษาที่พบในการศึกษานี้มีความใกล้เคียงกับภาษาแม่ ซึ่งอาจเกิดจากอิทธิพลของระบบแนวคิดในภาษาแม่

ถึงแม้ว่าผลการศึกษาในเรื่องโครงสร้างปริจเฉทการสนทนามีคล้ายคลึงกับงานวิจัยที่ผ่านมา แต่เมื่อวิเคราะห์การประเภทและความถี่ของการใช้หน่วยความหมาย พบว่ามีผลการศึกษาหลายส่วนที่ไม่ปรากฏในงานวิจัยที่ผ่านมา สรุปได้ 6 ข้อ ดังนี้ (1) กลุ่ม JJ และ TJL เปิดบทสนทนาด้วยหน่วยความหมาย[เรียกขาน] แต่กลุ่ม TT ใช้หน่วยความหมาย[หักทลาย] ซึ่งไม่พบในกลุ่ม JJ รองลงมาคือ[เรียกขาน] (2) กลุ่ม JJ จะพูดเกริ่นนำโดยใช้ถ้อยคำแสดงความเกรงใจ การตำหนิตัวเอง การขอโทษ ซึ่งเป็นลักษณะการใช้ภาษาที่ไม่พบในกลุ่ม TT และ TJL เช่นกัน (3) กลุ่ม JJ มักจะใช้หน่วยความหมาย [ถาม] [ตอบ] [ขอโทษ] [ขอบคุณ] [ขอร้องอีกครั้ง] [สัญญา] ซ้ำหลายครั้ง (4) กลุ่ม JJ ในบางคู่ปฏิเสธการขอยืมเงินโดยใช้หน่วยความหมาย[เสนอทางเลือก]ซึ่งแฝงเจตนาตำหนิ ตรงข้ามกับกลุ่ม TT และ TJL ที่ไม่กล่าวถ้อยคำตำหนิ แต่จะพยายามหาแนวทางช่วยเหลือในขอบเขตที่สามารถทำได้ (5) กลุ่ม JJ จะยื่นเงื่อนไขเพื่อให้มั่นใจว่าจะได้รับเงินคืน เช่น การทำสัญญากู้ยืมเงิน การกล่าวถึงผลเสีย

หากไม่คืนเงินตามกำหนด (6) แม้ไม่ใช่คนสนิท กลุ่ม JJ ก็จะถูกกล่าวถ้อยคำแสดงความปรารถนาดีหรือคำทักทายเพื่อปิดบทสนทนา

8. ข้อเสนอแนะ

ผลการศึกษาพบความแตกต่างในการใช้หน่วยความหมายของชาวญี่ปุ่นและชาวไทยหลายประการ ผู้สอนสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในวิชาสนทนาภาษาญี่ปุ่น โดยชี้แนะผู้เรียนให้เกิดความเข้าใจในประเด็นต่อไปนี้ (1) ในสถานการณ์การขอร้องที่มีระดับเนื้อหาหนัก ชาวญี่ปุ่นจะพูดเกริ่นนำเพื่อแสดงความเกรงใจและกล่าวคำขอโทษเสมอ (2) ชาวญี่ปุ่นจะกล่าวคำขอโทษเพื่อแสดงความขอบคุณที่กรุณาสละเวลาหรือทำสิ่งใดให้ ในบทสนทนาจึงปรากฏคำขอโทษกับคำขอบคุณในผลัดเดียวกัน รวมถึงการกล่าวคำขอบคุณซ้ำ ๆ เพื่อแสดงความซาบซึ้งในบุญคุณ (3) ชาวญี่ปุ่นจะใช้กลยุทธ์ความสุภาพเชิงบวกเพื่อรักษาความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล แม้จะเป็นคนไม่สนิท ก็จะถูกกล่าวคำให้กำลังใจ คำอวยพรและคำทักทาย (4) ชาวญี่ปุ่นจะกล่าวคำสัญญาเมื่อได้รับการให้ยืมของ (5) ชาวญี่ปุ่นมีแนวคิดว่าการขอร้องคือการสร้างความรบกวน โดยเฉพาะการขอร้องคนไม่สนิทซึ่งมีระดับการคุกคามหนัสูง ผู้ขอร้องอาจถูกตำหนิได้

การเก็บข้อมูลจากคลังข้อมูลภาษามีข้อดีคือ การได้ข้อมูลที่ใกล้เคียงกับการสนทนาจริง แต่ก็มีข้อจำกัดในการกำหนดสถานการณ์และกลุ่มตัวอย่าง การขอยืมเงินเป็นสถานการณ์ที่มักเกิดขึ้นกับคนสนิท ดังนั้นการขอยืมเงินจากคนไม่สนิทอาจขาดความเป็นธรรมชาติ แต่ทว่าการวิจัยครั้งนี้ได้ข้อมูลในเรื่องโครงสร้างบริบทการสนทนา และลักษณะการใช้ภาษาจากมุมมองของบุคคลที่ไม่สนิท ซึ่งมีทั้งผลการศึกษาที่คล้ายคลึงและไม่ปรากฏในงานวิจัยที่ผ่านมา ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไปมีดังนี้ (1) เนื่องจากคลังข้อมูลภาษาไม่ได้บันทึกข้อมูลเกี่ยวกับระดับทางภาษา จึงไม่สามารถวิเคราะห์ได้ว่าผลการศึกษาเป็นของผู้เรียนระดับใด ในการศึกษาครั้งต่อไปสามารถกำหนดหัวข้อเป็นการวิเคราะห์อันตรายภาษาของผู้เรียนแยกตามระดับความสามารถทางภาษา (2) การปรับเปลี่ยนคุณสมบัติของกลุ่มเป้าหมาย สมาชิกของกลุ่ม TT และ TJL เป็นบุคคลเดียวกัน แต่สื่อสารด้วยภาษาที่ต่างกัน ซึ่งเป็นวิธีการเก็บข้อมูลเช่นเดียวกับ เช่น 猪崎(2000), 徐(2007), 和田他(2008) และ 本間美穂(2016) ถ้าเปลี่ยนคุณสมบัติของกลุ่ม TT เป็นชาวไทยที่ไม่เคยเรียนภาษาญี่ปุ่นอาจได้ผลการศึกษาที่แตกต่างจากครั้งนี้ (3) การศึกษาครั้งนี้เก็บข้อมูลจากกลุ่มผู้เรียนชาวไทยเท่านั้น จึงไม่สามารถวิเคราะห์เรื่องการถ่ายโอนทางภาษาซึ่งเป็นอีกหนึ่งประเด็นที่น่าสนใจ ในการศึกษาครั้งต่อไปควรเก็บข้อมูลจากผู้พูดภาษาแม่และผู้เรียนภาษาชาติอื่นเพิ่มเติมเพื่อวิเคราะห์ว่ารูปแบบภาษาที่พบเป็นการถ่ายโอนจากภาษาแม่หรือเป็นลักษณะร่วมของผู้เรียนหลายชาติ

นอกเหนือจากการวิเคราะห์โครงสร้างและหน่วยความหมายแล้ว ผลการศึกษานี้ยังพบว่าชาวญี่ปุ่นและผู้เรียนมีการใช้โครงสร้างรูปประโยค ส่วนวนภาษาในหน่วยความหมายที่ต่างกัน เช่น ส่วนวนเกริ่นนำ การแสดงความเกรงใจ คำขอโทษ โดยเฉพาะการใช้รูปประโยคขอร้อง จากผลการศึกษาพบว่าชาวญี่ปุ่นมีการขอร้องซ้ำหลายครั้งด้วยรูปประโยคที่หลากหลาย เช่น 「～てもらえない?」「～てもらいたいんだけど」 ตรงข้ามกับผู้เรียนที่มักจะใช้รูปประโยค 「～てくださいか」 หรือหลีกเลี่ยงการใช้รูปประโยคขอร้อง โดยอธิบายสภาพการณ์แล้วพูดส่วนวน お願います ต่อท้าย ซึ่งเป็นประเด็นที่น่าสนใจสำหรับการศึกษาเชิงลึกในครั้งต่อไป

เอกสารอ้างอิง (References)

- รัช คำทองทิพย์. (2561). การชมในเฟซบุ๊กของชาวญี่ปุ่น. *วารสารเครือข่ายญี่ปุ่นศึกษา ฉบับพิเศษ*, 8(3), 131-144.
- อาภาภรณ์ เดชวิจารณ์กิจ. (2547). *การศึกษาเปรียบเทียบกลวิธีการขอร้องในภาษาญี่ปุ่นและภาษาไทย*. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Beebe, L. M., Takahashi, T. & Uliss-Weltz, R. (1990). Pragmatic Transfer in ESL Refusals. In R. Scarcella, E. Anderson, & S. Krashen (Eds.). *Developing Communicative Competence in a Second Language* (pp. 55-73). Cambridge, MA: Newbury House.
- Brown, P. & Levinson, S. C. (1987). *Politeness: Some universals in language usage*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Selinker, L. (1972). Interlanguage. *International Review of Applied Linguistics in Language Teaching*, 10(3), 209-232.
- アクドーアン, プナル・大浜るい子(2008). 「日本人学生とトルコ人学生の依頼行動の分析—相手配慮の視点から—」 『世界の日本語教育』 18, 57-72.
- ウィッタヤーパンヤーノン, สนิサー(2006). 「日本人とタイ人の「依頼」、「勧誘」行為について—対人関係を維持する方略を中心に—」 『三田國文』 43, 15-34.
- 猪崎保子(2000). 「接触場面における「依頼」のストラテジー—日本人とフランス人日本語学習者の場合—」 『世界の日本語教育』 10, 129-145.
- 宇佐美洋(2002). 「「対訳作文データベース」と日本語教育—対照言語学を教育に生かすために」 国立国語研究所(編), 日本語と外国語との対照研究 X 『対照研究と日本語教育』 (81-94). 東京: 国立国語研究所.
- 蒲谷宏・川口義一・坂本恵(1993). 「依頼表現方略の分析と記述: 一待遇表現教育への応用に向けて—」 『早稲田大学日本語研究教育センター紀要』 5, 52-69.
- キィ, ティダー(2004). 「依頼しにくい場合の「依頼表現」」 『早稲田大学日本語研究教育センター紀要』 17, 71-92.
- 牛晶 (2021). 「依頼発話における中国人日本語学習者の前置き表現の使用実態—日本語母語話者と比較して—」 『ことば』 7, 233-250.
- グエン, ティニューイー(2014). 「依頼会話に関する日・越対照研究—談話構造を中心として—」 大阪大学大学院言語文化研究科修士論文.
- グエン, ティニューイー(2017). 「依頼会話における《雑談部》の展開ストラテジー—ベトナム語と日本語の対照研究の観点から—」 『日本語／日本語教育研究』 8, 199-214.
- 串田秀也・平本毅・林誠(2017). 『会話分析入門』 東京: 勁草書房.
- 熊谷智子(1998). 「依頼の言語行動におけるストラテジーの展開構造」 『国立国語研究所創立50周年記念 研究発表会資料集: 歩こう日本語の世界を』 111-116.

- 国際交流基金(2017).『JF日本語教育スタンダード【新版】利用者のためのガイドブック』
東京：国際交流基金.
- 小林美恵子(2002).「談話における「呼びかけ」の意味」『ことば』23, 13-24.
- サクンクルー, カンズィニー(2018).「LINE会話における依頼の談話展開一日タイ母語場
面に着目して」『人間文化創成科学論叢』21, 63-71.
- 施信余(2006).「日本語における『依頼・断り』のコミュニケーションについて—日本人女子
大学生同士の電話会話を分析対象に—」『早稲田大学日本語教育研究』8, 51-62.
- 徐孟鈴(2006).「依頼会話の【終結部】の考察—日本人・台湾人・台湾人上級学習者の接触
場面のロールプレイデータを比較して—」『言葉と文化』7, 67-84.
- 徐孟鈴(2007).「依頼会話【先行部】の考察—日本語母語場面・台湾人母語場面・日台接触
場面のロールプレイデータを比較して—」『言葉と文化』8, 219-237.
- 張頴(2002).「依頼会話の展開パターンに関する日中対照研究」『言語文化と日本語教育』28, 8-14.
- 陳靜芬(2013).「日本と台湾における依頼・承諾・拒絶の行動と発話—金銭を借用する場面を
中心に—」広島大学大学院国際協力研究科博士論文.
- 植田和美 (2003).「日本人学生と韓国人留学生における依頼の談話ストラテジー使い分けの
分析—語用論的ポライトネスの側面から—」『小出記念日本語教育研究会論文集』
11, 41-54.
- 筒井佐代 (2012).『談話の構造分析』東京：くろしお出版.
- 畑中香乃(2012).「日本語と中国語の依頼談話における「依頼開始」ストラテジーの考察：
サービス・エンカウンター場面に焦点を当てて」『ニバタ』41, 41-50.
- ブーンウォンプラサート, タニット(2019).「手伝うことの依頼に対する断りの日タイ対照
研究—親疎関係・上下関係・依頼の負担度による意味公式の選択に関する分析—」
大阪大学言語文化研究科博士論文.
- 本間美穂撰(2016).「台湾人日本語学習者の文書による依頼行動の研究—日台の大学生との
比較を通して—」東呉大学日本語文学系博士論文.
- ヤズィード, ナーセル(2021).「日本語とアラビア語の母語場面における依頼会話—金銭及び
時間の負担度による違い—」社会言語科学会 第45回大会発表論文集.
- 山岡政紀 (2008).『発話機能論』東京：くろしお出版.
- 山岡政紀・牧原功・小野正樹 (2012).『コミュニケーションと配偶表現—日本語語用論
入門—』東京：明治書院.
- 楊雪丹(2008).「パソコンメールに見られる依頼の中日対照」桜美林大学大学院国際学研究科
修士論文.

- 李佳盈(2004).「電子メールにおける依頼行動—依頼行動の展開と依頼ストラテジーの台日
対照研究—」第28回 日本言語文化学会 発表要旨.
- 季善子(2002).「中国語と日本語における談話の構造分析」『比較社会文化研究』12, 101-107.
- 和田由里恵・堀江薫・北原良夫・吉本啓(2008).「日本語学習者の依頼におけるポライトネス
ストラテジー—日本語学習者の母語と日本語の比較—」『東北大学高等教育開発セン
ター紀要』3, 293-300.

หน่วยงานผู้แต่ง: คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

Affiliation: Faculty of Education, Khon Kaen University

Corresponding email: thanit@kku.ac.th

Received: 2024/06/09

Revised: 2024/08/08

Accepted: 2024/10/16